

Council of the
European Union

Brussels, 19 May 2015
(OR. en, nl)

9003/15
ADD 1

ECOFIN 366
UEM 166

COVER NOTE

From:	Steven Costers, Financial Counselor, Permanent Representation of Belgium to the European Union
date of receipt:	13 May 2015
To:	Mr Carsten PILLATH, Director General, Council of the European Union
Subject:	Belgium's Stability Programme 2015-2018

Delegations will find attached Belgium's Stability Programme 2015-2018 in Dutch.

HET STABILITEITSPROGRAMMA

VAN BELGIË

(2015-2018)

Voorwoord

Het stabiliteitsprogramma van België legt de krachtlijnen en de doelstellingen vast voor het begrotingsbeleid in de periode 2015-2018. Het moet worden gelezen samen met het nationaal hervormingsprogramma. Beide programma's vormen het nationaal begrotingsplan op middellange termijn, in de zin van de Verordening (EU) nr. 473/2013.

Bij de opmaak van het stabiliteitsprogramma werd het document "Guidelines on the format and content of Stability and Convergence Programmes" van 3 september 2012 als leidraad gehanteerd.

Dit stabiliteitsprogramma werd op 24 april goedgekeurd door de federale ministerraad na overleg met de Gemeenschappen en Gewesten tijdens het overlegcomité van 29 april 2015. Tijdens deze vergadering heeft het Overlegcomité akte genomen van het stabiliteitsprogramma 2015-2018 dat zowel een structureel begrotingsevenwicht voorziet voor de gezamenlijke overheid in 2018 alsook een structureel begrotingsevenwicht voorziet in de begrotingstrajecten van elk van de entiteiten tegen ten laatste 2018.

Inhoud

1.	Inleiding	1
2.	Economische situatie en macro-economische hypothesen.....	3
2.1.	De internationale economische omgeving	3
2.2.	De evolutie van de conjunctuur in België	4
2.3.	De economische vooruitzichten van het Federaal Planbureau	5
3.	Saldo en schuld van de gezamenlijke overheid.....	10
3.1.	Krachtlijnen van het begrotingsbeleid	10
3.2.	De overheidsfinanciën op middellange termijn.....	12
3.2.1.	Evolutie van het structureel saldo	12
3.2.2.	Een vertaling in nominale saldi	13
3.2.3.	Verdeling van het traject	15
3.2.4.	Vermindering van de overheidsschuld.....	17
3.3.	Vergelijking met het stabiliteitsprogramma 2014-2017 en gevoeligheidsanalyse	19
3.3.1.	Vergelijking met het stabiliteitsprogramma 2014-2017.....	19
3.3.2.	Sensitiviteitsanalyse	20
3.4.	Realisaties 2014	23
3.5.	De begroting 2015.....	25
3.5.1.	Globale doelstelling	25
3.5.2.	Entiteit I.....	25
3.5.3.	Entiteit II.....	29
4.	Houdbaarheid van de overheidsfinanciën.....	40
4.1.	Structurele hervormingen.....	40
4.1.1.	Hervormingen die door de regering uitgevoerd werden	40

4.1.2.	De budgettaire weerslag op lange termijn van de vergrijzing	42
4.1.3.	Beleidsstrategie	45
4.2.	Contingent liabilities	46
4.2.1.	Entiteit I	46
4.2.2.	Entiteit II	49
5.	Kwaliteit van de overheidsfinanciën	56
5.1.	De werkgelegenheid van oudere werknemers bevorderen	56
5.2.	De deelname aan de arbeidsmarkt stimuleren	59
5.3.	De bedrijvigheid van de ondernemingen ondersteunen	61
5.4.	Een tax shift van de belasting op arbeid naar andere soorten inkomsten	62
5.5.	Het beheersen van de uitgaven	63

1. Inleiding

Bij haar aantreden in oktober 2014 heeft de federale regering een ambitieus programma van structurele hervormingen voorgelegd. In het raam van het beleid EU2020 zal België zich blijven inzetten voor een beleid dat de dynamiek van de economie wil verbeteren en zo het maatschappelijk welzijn wil behouden.

Sinds juni 2014 bevindt België zich in het preventieve luik van het stabiliteits- en groeipact. In 2014 bedroeg het overheidstekort 3,2 % van het bbp. Op basis van een diepgaande analyse die alle relevante factoren in aanmerking nam was de Europese Commissie eind februari 2015 van oordeel dat het tekort dicht bij de referentiewaarde aanleunde en dat het overschrijden van deze waarde slechts van uitzonderlijke en tijdelijke aard was. Wat het schuld criterium betreft meende de Commissie dat de naleving van dit criterium bijzonder veeleisend was in een context van trage groei en lage inflatie.

Zoals voorzien in het samenwerkingsakkoord van 13 december 2013 tussen de Federale Overheid, de Gemeenschappen, de Gewesten en de Gemeenschapscommissies betreffende de uitvoering van artikel 3, § 1, van het Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur in de Economische en Monetaire Unie heeft de Afdeling Financieringsbehoeften van de overheid van de Hoge Raad van Financiën op 27 maart 2015 een advies uitgebracht over de globale begrotingsdoelstelling en de verdeling ervan over de verschillende overheidsniveaus.

Op basis van dit advies heeft de federale regering een stabiliteitsprogramma 2015-2018 opgemaakt dat werd goedgekeurd door de federale ministerraad van 24 april 2015. Het Overlegcomité van 29 april 2015 heeft akte genomen van het stabiliteitsprogramma 2015-2018 dat zowel een structureel begrotingsevenwicht voorziet voor de gezamenlijke overheid in 2018 alsook een structureel begrotingsevenwicht voorziet in de begrotingstrajecten van elk van de entiteiten tegen ten laatste 2018.

In het voorgestelde traject verbetert het structureel saldo jaarlijks met 0,7 % van het bbp in 2015, 2016 en 2017. De structurele verbetering moet in 2018 0,6 % van het bbp bedragen om zo tot het structureel evenwicht te komen. In 2015 wordt een structureel saldo van -2,0 % van het bbp vooropgesteld en een nominaal saldo van -2,5 % van het bbp. Dit traject is coherent

met het Europees begrotingskader. Het leeft de bepalingen na van het preventieve luik van het stabiliteits- en groeipact voor het structureel saldo en maakt de naleving van het schuld criterium mogelijk vanaf 2017.

De regeringen hebben van de structurele hervormingen een hoofddoel gemaakt. Dit komt tegemoet aan de aanbevelingen van de Europese Commissie en de Hoge Raad van Financiën, die de regeringen ertoe aansporen de nodige hervormingen uit te voeren om de geloofwaardigheid van de budgettaire houdbaarheidsstrategie te verzekeren, in het bijzonder op het vlak van de pensioenstelsels.

2. Economische situatie en macro-economische hypothesen

2.1. De internationale economische omgeving

Na een versnelling in het jaar 2013 is de groei van de wereldactiviteit in het eerste kwartaal van 2014 vertraagd. De wereldactiviteit is in de volgende twee kwartalen opgeveerd door het stevige herstel van de Amerikaanse groei. Een groeivertraging werd daarentegen waargenomen in China en in verschillende landen die olie of grondstoffen voortbrengen.

De wereldeconomie zou in 2015 dynamischer moeten zijn door de duidelijke verlaging van de olieprijs. De economie in de Verenigde Staten zou verder de belangrijkste motor van de groei zijn. Volgens de Wintervooruitzichten van de Europese Commissie bedroeg de economische wereldgroei 3,3 % in 2014 en zou die 3,6 % in 2015 en 4 % in 2016 bedragen.

Het herstel van de Europese economische groei was in 2014 niet dynamisch genoeg. Het niveau van de investeringen van de ondernemingen bleef relatief laag omwille van de moeilijkheid voor de ondernemingen om toegang tot bankkredieten te krijgen, hun hoge schuldgraad en de eerder sombere afzetperspectieven. Bovendien was de bijdrage van de uitvoer tot de groei slechts gering. Volgens de prognoses van de Europese Commissie is de activiteit met 0,8 % gestegen in de eurozone en met 1,3 % in de Europese Unie (EU).

De verbetering van de uitvoer, in het bijzonder door de depreciatie van de euro, en de versterking van de binnenlandse vraag zou een gematigd herstel van de Europese conjunctuur vanaf 2015 mogelijk maken. De sterke afname van de olieprijs resulteert in een stijging van het beschikbaar inkomen van de gezinnen en van de winstmarge van de ondernemingen. De binnenlandse vraag zou eveneens worden ondersteund door een accommoderend monetair beleid en vanaf 2016 door het nieuwe investeringsplan van de Europese Commissie. De *composite leading* indicators van de OESO, die in april 2015 werden gepubliceerd, wijzen eveneens op een positieve omslag van de economische activiteit in de eurozone.

De Europese groei zou daarentegen worden geremd door de schuldgraad en de werkloosheidsgraad, die nog steeds hoog zijn in verschillende lidstaten, en door de handelsgeschillen met Rusland. Zij zou in 2015 1,3 % in de eurozone en 1,7 % in de EU moeten bedragen en zij zou vervolgens in 2016 stijgen tot 1,9 % in de eurozone en 2,1 % in de EU.

Zelfs als een positieve groei in alle lidstaten zou worden geboekt, zullen verschillen inzake economische resultaten blijven bestaan. Deze verschillen zijn het resultaat van uiteenlopende tempo's van uitvoering van de structurele hervormingen en de uiteenlopende schuldverminderingprocessen in de privésector (met inbegrip van de banksector) en de overheidssector. De omvang van de positieve weerslag van de lage olieprijs zal ook afhangen van de energieafhankelijkheid eigen aan elke lidstaat.

In het 3de kwartaal 2014 was de bbp-stijging in België (0,9 % jaar op jaar) licht hoger dan de toename die gemiddeld in de voornaamste drie buurlanden werd waargenomen (0,8 %). De evoluties zijn echter uiteenlopend in deze landen: terwijl de bbp-groei in Frankrijk slechts 0,4 % over deze periode bedroeg, is het bbp met 1 % in Nederland en met 1,2 % in Duitsland toegenomen.

2.2. De evolutie van de conjunctuur in België

Na twee jaren gekenmerkt door een lage groei (0,1 % in 2012 en 0,3 % in 2013) is het Belgische bbp in 2014 met 1 % gestegen. Dit herstel is gebaseerd op de toename van de uitvoer door de conjunctuurverbetering in de eurozone en de versterking van de binnenlandse vraag.

Op kwartaalbasis was de evolutie van het Belgische bbp relatief veranderlijk. Hoewel een bbp-groei van 0,4 % en van 0,3 % respectievelijk in het 1ste en 3de kwartaal 2014 werd waargenomen, bedroeg deze groei slechts 0,1 % gedurende de andere kwartalen van het jaar, in een economische context die onzeker blijft.

De indicatoren van het ondernemers- en consumentenvertrouwen zijn iets vóór halfweg 2014 verslechterd. De Conjunctuurbarometer van de Nationale Bank van België, die het niveau van het ondernemersvertrouwen volgt, is vervolgens zo goed als gestabiliseerd op een laag niveau. Na een nieuwe inkrimping eind 2014 en begin 2015 is die in februari en maart 2015

verbeterd. Het consumentenvertrouwen is in het tweede semester van 2014 geleidelijk verslechterd en is vanaf december verbeterd. Het is echter in maart 2015 iets verzwakt.

2.3. De economische vooruitzichten van het Federaal Planbureau

Het begrotingstraject van dit stabiliteitsprogramma is gestoeld op een voorafbeelding van maart 2015 van de economische vooruitzichten op middellange termijn voor de periode 2015-2020 van het Federaal Planbureau.

Deze ramingen zijn gebaseerd op de Economische Begroting van februari 2015, die werd aangepast om rekening te houden met de meest recente ontwikkelingen. Het grootste deel van de op 17 maart 2015 beschikbare gegevens over de overheidsfinanciën werd in aanmerking genomen.

De gegevens met betrekking tot het internationaal economisch klimaat zijn voor 2015 en 2016 gebaseerd respectievelijk op de recente consensusvooruitzichten (*Consensus Economics*) en de kwartaalramingen van de wereldgoederenhandel die opgesteld werden door het Nederlandse Centraal Planbureau, en op de Wintervooruitzichten van de Europese Commissie.

Voor de volgende jaren bouwde het Federaal Planbureau grotendeels voort op een verlenging tot 2024 van de economische vooruitzichten van de Europese Commissie. De andere gebruikte bronnen zijn de vooruitzichten van het IMF van oktober 2014 voor de landen buiten de EU en de Verenigde Staten, alsmede de termijnmarkten voor bepaalde financiële gegevens en prijzen.

Volgens deze ramingen zou het bbp van de eurozone, na een stijging van 1,3 % in 2015 en van 1,9 % in 2016, gemiddeld 1,3 % op jaarbasis bedragen over de periode 2017-2020. Dit scenario steunt op de hypothese dat de negatieve output-gap in de eurozone in 2019 zal worden gedicht.

De hypothese met betrekking tot de olieprijs en de wisselkoers van de euro ten opzichte van de dollar voor de jaren 2015 en 2016 verwijst naar de termijnmarktnoteringen van begin februari 2015. De keuze voor deze hypothese wordt gerechtvaardigd door het feit dat zij recenter is maar ook omdat zij meer in overeenstemming is met de laatste waargenomen ontwikkelingen. Na 2016 wordt verondersteld dat de wisselkoers van de euro zich zal

stabiliseren en dat de olieprijs zal stijgen tegen hetzelfde tempo als in de hypothese van de Europese Commissie die werd geformuleerd in het kader van de opmaak van het referentiescenario 2015 voor de EU.

Het internationaal scenario is echter omgeven met meerdere onzekerheden. Enerzijds zouden de economische vooruitzichten somberder kunnen worden als de algemene daling van de consumptieprijzen zich over een lange periode zou uitstrekken. Gecombineerd met een zeer lage groei zou de deflatie het schuldvermindingsproces in verschillende Europese landen kunnen hinderen. Anderzijds zou de economische groei sterker kunnen blijken dan verwacht omwille van de waardevermindering van de euro en de sterke afname van de olieprijs.

Tabel 1: Externe omgeving: basishypothesen

	2014	2015	2016	2017	2018
Rentevoet op korte termijn (jaargemiddelde)	0,2	0	0,1	0,2	0,3
Rentevoet op lange termijn (jaargemiddelde)	1,9	0,8	1	1,1	1,2
Wisselkoers USD/€ x 100 (jaargemiddelde)	132,9	114,7	115,6	115,6	115,6
Nominale effectieve wisselkoers (2005=100)	103,3	101,3	101,8	101,8	101,8
Bbp-groei - wereld (buiten EU)	3,7	4	4,4	4,5	4,5
Bbp-groei EU	1,3	1,7	2,1	1,5	1,5
Groei van relevante buitenlandse markten	2,9	4,4	5,5	4,7	4,7
Wereldinvoer in volume (buiten EU)	2,1	4,2	5,3	6	6
Olieprijs (USD)	99	59,3	67,5	69,8	72,4

Bron : Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau verwacht een groei van het Belgisch bbp met 1,2 % in 2015 en met 1,5 % in 2016. Deze ramingen zijn licht gunstiger dan de Wintervooruitzichten van de Europese Commissie. De voor het jaar 2015 verwachte groei is ook hoger dan die in de Economische Begroting van februari 2015 ingevolge de opwaartse herziening van de consumptieve uitgaven en de investeringsuitgaven van de overheid in volume. In tegenstelling tot de vorige jaren zou de economische activiteit in 2015-2016 minder sterk zijn in België dan het gemiddelde van de eurozone.

De Belgische economische activiteit zou vervolgens geleidelijk versterken tot een groei van gemiddeld 1,6 % gedurende de periode 2017-2020. Dit tempo is hoger dan het verwachte gemiddelde tempo in de eurozone. De output-gap voor België, die zeer negatief was in 2013 (-2,3 % van het bbp), zou zeer geleidelijk verkleinen en zou in 2020 verdwijnen.

Tabel 2: Macro-economische vooruitzichten

Verandering in %, tenzij anders aangegeven	2014	2014	2015	2016	2017	2018
	in miljard					
1. Bbp-groei tegen constante prijzen	341,6	1	1,2	1,5	1,6	1,7
2. Bbp tegen lopende prijzen (in miljard EUR)	402,4	1,8	2,1	2,4	2,5	2,9
	Bestanddelen van de groei					
3. Consumptieve bestedingen van de particulieren	174,2	0,9	1,3	1,1	1,1	1,3
4. Consumptieve bestedingen van de overheid	78,1	0,5	0,6	0,7	0,6	0,6
5. Bruto vaste kapitaalvorming	77,2	4,6	0,2	2,2	2,7	2,8
6. Voorraadwijziging en netto-verwerving activa	-1	-1	-1	-1	-1	-1
7. Uitvoer van goederen en diensten	298,6	3,7	3,7	4,1	4,1	4,1
8. Invoer van goederen en diensten	284,8	3,1	3,4	3,9	3,9	4
	Bijdrage tot de bbb-groei					
9. Totale finale vraag (3+4+5)		0,5	0,8	1,2	1,3	1,4
10. Voorraadwijziging en netto-verwerving activa		-1	0	0	0	0
11. Externe balans van goederen en diensten		0,5	0,3	0,3	0,3	0,2

Bron : Federaal Planbureau

In 2014 bleef de groei van de uitgaven voor privé-consumptie beperkt tot 0,9 %. De spaarquote van de huishoudens is toegenomen tot 13,9 % van het beschikbaar inkomen, ten opzichte van het dieptepunt van 13,5 % in 2013 dat nochtans in een onzeker klimaat werd bereikt. In reële termen is het beschikbaar inkomen met 1,5 % gestegen in 2014 door de groei van de werkgelegenheid en van de brutolonen in de marktsector.

De toename van de uitgaven van de consumenten in 2015 (1,3 %) zou lager blijven dan die van het beschikbaar inkomen (1,7 %), maar in mindere mate dan in 2014, en de spaarquote zou opnieuw stijgen tot 14,1 %. De koopkracht van de huishoudens zou worden ondersteund door dezelfde factoren als het voorgaande jaar, maar ook door fiscale maatregelen zoals de verhoging van de aftrekbare forfaitaire beroepskosten. Het consumentenvertrouwen zou eveneens worden versterkt door de verbeteringen op de arbeidsmarkt.

Vanaf de tweede helft van 2013 was het klimaat gunstiger voor de bedrijfsinvesteringen ingevolge het herstel van het ondernemersvertrouwen en de toename van de productiecapaciteit. Omwille van een overloopeffect zijn de investeringen echter in 2013 met 1,2 % gedaald op jaarbasis.

In 2014 is de rentabiliteit van de ondernemingen verbeterd, zijn de rentevoeten op een zeer laag niveau gebleven en werden de kredietverleningsvoorwaarden versoepeld; daardoor bleef het investeringsklimaat gunstig. Dit zou ook in 2015 het geval zijn. De investeringen, die in 2014 met 2,6 % zijn toegenomen, zouden in 2015 verder stijgen met een groei van

2,9 %¹. Zij zouden aldus het meest dynamische bestanddeel van de binnenlandse vraag vormen.

Het groeiherstel van de investeringen in woningen zou in 2015 gematigd blijven (0,5 % tegen 0,6 % in 2014). De hypothecaire intrestvoeten zouden, ondanks hun lage niveau in nominale termen, in reële termen hoger zijn dan in 2011-2012, rekening houdend met de lage inflatie. De kredietverleningsvoorwaarden zouden bovendien strenger worden.

De Belgische uitvoer zou in 2015 bevorderd worden door de verbetering van de wereldconjunctuur en de waardevermindering van de euro. De groei daarvan zou op kwartaalbasis moeten versnellen. De jaarlijkse groei zou echter dezelfde moeten blijven als het voorgaande jaar (3,7 %) omwille van een overloopeffect dat duidelijk minder gunstig is dan in 2014. De toename van de invoer zou in 2015 lager zijn dan die van de uitvoer, net als in 2014 het geval was. De bijdrage van de netto-uitvoer tot de economische groei bedroeg bijgevolg 0,6 % in 2014 en zou 0,3 % in 2015 bedragen.

De inflatie, zoals gemeten aan de hand van de nationale consumptieprijsindex, is in 2014 opnieuw duidelijk vertraagd. Zij bedroeg 0,3 % tegen 1,1 % het voorgaande jaar, vooral ingevolge de daling van de prijzen van verse voedingsmiddelen en van het btw-tarief op elektriciteit voor de particulieren. De inflatie zou in 2015 nog teruglopen en 0,2 % bedragen. Deze evolutie zou te verklaren zijn door de uitgesproken daling van de olieprijs in dollar, waarvan de weerslag slechts gedeeltelijk zou worden gecompenseerd door de waardevermindering van de euro, alsmede door de verdere vertraging van de onderliggende inflatie en door de loonmatiging.

Tabel 3: Prijsevolutie

Verandering in %	2014 (2005=100)	2014	2015	2016	2017	2018
1. Bbp-deflator	117,8	0,8	1	0,9	1,2	1,3
2. Deflator consumptieve bestedingen van de particulieren	118,9	0,6	0,2	1,2	1,2	1,3
3. Verandering HICP	120,3	0,3	0,2	1,2	1,2	1,3
4. Deflator consumptieve bestedingen van de overheid	126,1	1,6	0,3	0,8	1,1	1,5
5. Deflator van de investeringen	119,6	0,2	0,1	0,7	0,9	1,2
6. Deflator uitvoer van goederen en diensten	112,7	-0,8	-0,4	1,5	1,6	1,8
7. Deflator invoer van goederen en diensten	115,3	-1	-1,4	1,8	1,9	1,9

Bron : Federaal Planbureau

¹ De cijfers over de bedrijfsinvesteringen worden beïnvloed door enkele belangrijke aankopen in het buitenland in 2014 die geen weerslag op het bbp hebben omdat de invoer in dezelfde mate is gestegen. De vermelde cijfers houden geen rekening met deze aankopen.

De toestand op de arbeidsmarkt is in 2014 licht verbeterd dankzij de economische groei. De totale werkgelegenheid is gestegen met 0,3 % (tegen een afname van 0,3 % in 2013). Voor 2015 verwacht het Federaal Planbureau een toename met 0,5 % van de werkgelegenheid. De beperkte stijging van de loonkosten zou een positieve weerslag op de werkgelegenheid hebben, maar de loonkosten zouden tegen een lager tempo groeien dan het tempo van de economische activiteit, rekening houdend met het bestaan van een inhaalbeweging. De productiviteit en de arbeidstijd, die beiden bij de economische vertraging waren teruggelopen, zouden immers opnieuw hun niveau van vóór de crisis bereiken.

De werkgelegenheidsgraad van de bevolking op arbeidsleeftijd (20-64 jaar) zou stijgen van 63,8 % in 2014 tot 64 % in 2015.

De geharmoniseerde werkloosheidsgraad (definitie van Eurostat) zou licht dalen van 8,5 % in 2014 tot 8,4 % in 2015. Sinds dit jaar moeten de werklozen met bedrijfstoeslag beschikbaar blijven op de arbeidsmarkt. Daaruit resulteert een uitbreiding van de categorie van de niet-werkende werkzoekenden en daardoor een statistische toename van de werkloosheid en van de beroepsbevolking. Ondanks een minder uitgesproken daling zou de werkloosheidsgraad in België gevoelig lager blijven dan die van het gemiddelde van de eurozone, die zou afnemen van 11,6 % in 2014 tot 11,2 % in 2015.

Tabel 4: Evolutie op de arbeidsmarkt

Verandering in %, tenzij anders aangegeven	2014		2014	2015	2016	2017	2018
	Niveau						
1. Binnenlandse werkgelegenheid	4557,1	a	0,3	0,5	0,8	0,9	0,8
2. Aantal gewerkte uren	7200,5	b	0,6	0,6	0,8	0,8	0,7
3. Werkloosheidsgraad (% definitie = Eurostat)	8,5		8,5	8,4	8,2	8	7,9
4. Arbeidsproductiviteit per tewerkgestelde persoon	75	c	0,7	0,6	0,7	0,8	0,8
5. Arbeidsproductiviteit per gewerkt uur	47,4	d	0,5	0,5	0,6	0,8	0,9
6. Loonkost van werknemers (ESR-code D1)	204,8	e	1,3	0,9	1,2	1,8	2,7
7. Loonkost per werknemer	53,9	f	1,1	0,4	0,2	0,8	1,8

a: duizenden; b: miljoen uren; c: duizend EUR; d: EUR; e: miljard EUR; f: duizend EUR

Bron : Federaal Planbureau

3. Saldo en schuld van de gezamenlijke overheid

3.1. Krachtlijnen van het begrotingsbeleid

Traject gebaseerd op het advies van de Hoge Raad van Financiën

Het Overlegcomité heeft op 29 april 2015 overleg gepleegd over de globale begrotingsdoelstelling van de overheid en de verdeling ervan in nominale en structurele termen.

Het traject voor de hele overheidssector, zoals voorgesteld door de Afdeling Financieringsbehoeften, gaat uit van het traject van het begrotingsplan dat in oktober 2014 aan de Europese Commissie overgemaakt werd. Dit traject baseerde zich op de meerjarendoelstellingen van de federale, gemeenschaps- en gewestregeringen en stelde een structureel en nominaal begrotingsevenwicht in het vooruitzicht tegen 2018. Het ontwerpbegrotingsplan bepaalde dat dit traject besproken moest worden binnen het Overlegcomité bij de aanpassing van het stabiliteitsprogramma.

Het scenario voorgesteld door de Hoge Raad van Financiën gaat uit van een verbetering van het structureel saldo met 0,7 % van het bbp in 2015, 2016 en 2017. In 2018 wordt een verbetering met 0,6 % van het bbp vooropgesteld om zo tot het structureel evenwicht te komen.

Doelstellingen weerhouden in voorliggend stabiliteitsprogramma

Op basis van het advies van de Afdeling Financieringsbehoeften van de Hoge Raad van Financiën van 27 maart 2015 heeft de federale regering tijdens de ministerraad van 24 april 2015 zich akkoord verklaard met een begrotingstraject. Dit werd voorgesteld aan de Gemeenschappen en Gewesten op het Overlegcomité van 29 april 2015.

Het Overlegcomité van 29 april 2015 heeft akte genomen van het stabiliteitsprogramma 2015-2018 dat zowel een structureel begrotingsevenwicht voorziet voor de gezamenlijke overheid in 2018 alsook een structureel begrotingsevenwicht voorziet in de begrotingstrajecten van elk van de entiteiten tegen ten laatste 2018.

Het weerhouden traject voorgesteld in de volgende tabellen (5, 6, 7 en 8) is gebaseerd op het advies van de Hoge Raad van Financiën. Volgende aanpassingen werden gedaan:

- jaarlijkse verbetering van het structureel saldo werd hernomen uit het advies van de HRF, maar werd toegepast op de realisaties 2014 zoals gepubliceerd op 17 april 11 door het INR;
- de overgang van het structureel saldo naar het nominaal saldo houdt rekening met een bijkomende correctie voor de niet-recurrente effecten van de herziening van de ontvangsten die voortkomen uit de fiscale autonomie van de Gewesten;
- er wordt rekening gehouden met de federale begrotingscontrole die een bijkomende structurele verbetering voorziet voor entiteit I van 0,05 % van het bbp (200 miljoen EUR) in 2015.

Tabel 5: De doelstellingen voor de periode 2015-2018

	Omschrijving norm	Geraamd / te realiseren structureel saldo % bbp
2014	Geraamd structureel saldo als startpunt	-2,8
2015	Verbetering structureel saldo met 0,7 %	-2,0
2016	Verbetering structureel saldo met 0,7 %	-1,3
2017	Verbetering structureel saldo met 0,7 %	-0,6
2018	Realiseren van een structureel evenwicht	0,0

Er zal een stelselmatige structurele verbetering zijn tijdens de periode 2015-2018.

Het traject resulteert in het uitstel met twee jaar van het structureel evenwicht in vergelijking met het vorige stabiliteitsprogramma. Het gaat wel verder dan het scenario dat gebaseerd zou zijn op de minimale verbeteringen vereist volgens het preventieve luik van het stabiliteits- en groeipact voor landen die niet meer onderworpen zijn aan de procedure bij buitensporige tekorten (maar nog niet hun MTO hebben bereikt en een schuldgraad hebben van meer dan 60 % van het bbp), namelijk een verbetering van het structureel saldo met meer dan 0,5 % per jaar.

Al zijn de systematische verbeteringen van het structureel saldo conform aan de Europese vereisten, toch laten ze niet toe om de middellangetermijndoelstelling (MTO) van 0,75 % van het bbp te bereiken binnen de tijdshorizon van het stabiliteitsprogramma. Het zou kunnen dat de MTO van België in de komende jaren in neerwaartse zin herzien wordt als gevolg van het invoeren van de aangekondigde structurele hervormingen van het pensioensysteem.

Sanering van de overheidsfinanciën als onderdeel van een ruimer beleid

Dit stabiliteitsprogramma focust op de grote lijnen van het begrotingsbeleid. Om de economische groei en de tewerkstelling aan te zwengelen, koppelt de regering de verwezenlijking van structurele hervormingen aan het begrotingsbeleid. In het nationaal hervormingsprogramma worden de belangrijkste aspecten van dit beleid toegelicht. Ze zullen ook worden behandeld in het vijfde deel van dit stabiliteitsprogramma.

3.2. De overheidsfinanciën op middellange termijn

3.2.1. Evolutie van het structureel saldo

Het voorgesteld scenario steunt op de verbetering van het structureel saldo en op doelstellingen in termen van structureel saldo. Lijn 10 van tabel 5 geeft een overzicht van de doelstellingen van België voor de periode 2015-2018. De tabel zet dit structureel saldo ook om in een nominaal saldo. Het nominaal saldo dat elk jaar verwezenlijkt moet worden zal in de praktijk afhangen van de evolutie van de output gap en van de impact van eventuele eenmalige maatregelen.

De omzetting van een structurele doelstelling in nominale termen is afhankelijk van de raming van de cyclische component en dus van de output gap en van de potentiële groei. Deze gegevens komen uit de economische vooruitzichten 2015-2020 van het Federaal Planbureau². Voor de eenmalige maatregelen werden de gegevens van het Federaal Planbureau en van de Hoge Raad van Financiën aangepast aan de beslissingen van de begrotingscontrole van de federale regering en aan de laatste ramingen van de "belasting Staat" (zie hierboven).

---

² De methode die het Federaal Planbureau gebruikt en de verschillen met de prognoses van de Europese Commissie worden toegelicht in de nota "Zijn de prognose door de Europese Commissie en de output gap voor België geloofwaardig?" van het Federaal Planbureau (Igor Lebrun, maart 2014).

Tabel 6: Samenstelling van het structureel saldo van de gezamenlijke overheid

<i>In % bbp</i>	2014	2015	2016	2017	2018
1. Bbp-groei tegen constante prijzen	1,0	1,2	1,5	1,6	1,7
2. Werkelijk vorderingensaldo	-3,2	-2,5	-2,0	-1,0	-0,2
3. Rentelasten	3,1	2,8	2,5	2,3	2,1
4. Eenmalige en andere tijdelijke maatregelen	0,4	0,3	0,0	0,1	0,1
5. Potentiële bbp-groei	1,0	1,1	1,2	1,3	1,3
6. Output gap	-1,5	-1,4	-1,1	-0,7	-0,3
7. Cyclische component van de begroting	-0,9	-0,8	-0,7	-0,4	-0,2
8. Cyclisch gecorrigeerd vorderingensaldo (2-7)	-2,3	-1,7	-1,3	-0,6	0,0
9. Cyclisch gecorrigeerd primair saldo (8+3)	0,7	1,1	1,2	1,8	2,2
10. Structureel saldo (8-4)	-2,8	-2,0	-1,3	-0,6	0,0

3.2.2. Een vertaling in nominale saldi

Tabel 7 geeft het financieringssaldo weer van de gezamenlijke overheid zoals het kan worden afgeleid uit de structurele benadering, rekening houdend met de weerhouden output gap.

Voor 2014 is het nominale saldo dat van de EDP-notificatie van april 2015.

De verdeling van de inspanning tussen ontvangsten en uitgaven en tussen de verschillende ontvangsten- en uitgavencategorieën in tabel 7 is indicatief.

Artikel 9 van de richtlijn 2011/85 verplicht de lidstaten over een meerjarenbegrotingsprogramma te beschikken. Deze bepaling werd in Belgisch recht omgezet in artikel 124/3 van de wet van 22 mei 2003 houdende organisatie van de begroting en van de comptabiliteit van de federale Staat en artikel 16/12 van de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof.

Bij de opmaak van de begroting 2015 hebben de regeringen op deze basis een meerjarenbegrotingsplan opgemaakt dat de hele regeerperiode beslaat. Dit plan zal bijgewerkt moeten worden bij de uitwerking van de begroting 2016 op basis van dit stabiliteitsprogramma.

Tabel 7: Begrotingsprognoses voor de gezamenlijke overheid³

	2014	2014	2015	2016	2017	2018
	Niveau	% bbp				
Vorderingensaldo per deelsector						
Gezamenlijke overheid	-13.058	-3,2	-2,5	-2,0	-1,0	-0,2
Entiteit I	-10.589	-2,6	-2,0	-1,5	-0,6	-0,1
Federale overheid	-10.262	-2,6	-1,8	-1,5	-0,6	-0,1
Sociale verzekeringsinstellingen	491	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
ESR-correctie investeringen ziekenhuizen	-818	-0,2	-0,1	0,0	0,0	0,0
Entiteit II	-2.470	-0,6	-0,6	-0,5	-0,4	-0,1
Gemeenschappen en gewesten	-1.400	-0,3	-0,4	-0,4	-0,3	0,0
Lokale overheid	-1.070	-0,3	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Gezamenlijke overheid						
6. Totale ontvangsten	205.527	51,1	50,6	50,4	50,4	50,5
7. Totale uitgaven	218.585	54,3	53,1	52,3	51,4	50,6
8. Vorderingensaldo	-13.058	-3,2	-2,5	-2,0	-1,0	-0,2
9. Interestbetalingen (EDP)	12.367	3,1	2,8	2,5	2,3	2,1
10. Primair saldo	-691	-0,2	0,2	0,5	1,3	2,0
11. Eenmalige en tijdelijke maatregelen	1.651	0,4	0,3	0,0	0,1	0,1
Belangrijkste componenten van de ontvangsten						
12. Totale belastingen	123.181	30,6	30,4	30,5	30,6	30,7
12a. Belastingen op productie en invoer	51.762	12,9	12,8	12,8	12,8	12,8
12b. Belastingen op inkomen, vermogen,...	67.513	16,8	16,7	16,8	16,9	17,0
12c. Kapitaalbelastingen	3.906	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9
13. Sociale bijdragen	66.457	16,5	16,4	16,1	16,1	16,1
14. Inkomen uit vermogen	3.400	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9
15. Andere	12.490	3,1	2,9	2,8	2,8	2,8
16. Totale ontvangsten	205.527	51,1	50,6	50,4	50,4	50,5
p.m. Gobale heffing	189.638	47,1	46,8	46,6	46,7	46,8
Belangrijkste componenten van de uitgaven						
17. Consumptieve bestedingen	66.225	16,5	16,0	15,7	15,4	15,2
17a. Bezoldigingen	50.245	12,5	12,2	11,9	11,7	11,5
17b. Intermediair verbruik	15.979	4,0	3,8	3,8	3,7	3,7
18. Sociale uitkeringen	101.710	25,3	25,4	25,1	24,9	24,7
waarvan Werkloosheidsuitkeringen	8.339	2,1	1,9	1,8	1,7	1,6
19. Interestlasten	12.367	3,1	2,8	2,5	2,3	2,1
20. Subsidies	11.680	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9
21. Bruto-investeringen in vaste activa	9.164	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
22. Kapitaaloverdrachten	6.973	1,7	1,2	1,1	1,1	1,0
23. Andere	10.467	2,6	2,6	2,7	2,5	2,5
24. Totale uitgaven	218.585	54,3	53,1	52,3	51,4	50,6

³ Bij begrotingscontrole werd het bedrag met betrekking tot de correctie op de investeringen in ziekenhuizen niet geïntegreerd op het niveau van de sociale zekerheid, maar werd het verrekend op het vorderingensaldo van entiteit I. Voor het jaar 2014 werd dezelfde methodologie gebruikt.

Het vorderingensaldo van entiteit I bedraagt -2,0 % van het bbp. Om de reële situatie van de sociale zekerheid weer te geven, werd de correctie voor de investeringen in ziekenhuizen afgezonderd.

3.2.3. Verdeling van het traject

De verdeling van de inspanning onder de entiteiten

De verdeling hernomen in voorliggend stabiliteitsprogramma is gebaseerd op het advies van de Hoge Raad van Financiën van 27 maart 2015 en herneemt de structurele verbeteringen die erin worden aanbevolen.

Daarnaast zal de federale regering als gevolg van een herringering van de "belasting Staat" na de bekendmaking van het advies van de Hoge Raad van Financiën, tijdens de periode 2015-2017 750 miljoen EUR per jaar minder moeten storten aan de Gewesten. Daarvan heeft 560 miljoen EUR een recurrente impact en 190 miljoen EUR een niet-recurrente impact ten gunste van de federale Staat. Krachtens de bepalingen van de bijzondere financieringswet wordt gedurende die periode een voorlopige autonomiefactor toegepast van 25,99 %. Vanaf 2018 zal de definitieve autonomiefactor in werking treden. Voor dat jaar gaat de federale regering er op basis van de laatste ramingen van uit dat een niet-recurrente overdracht vanwege de federale overheid naar de Gewesten van ongeveer 3 keer 190 miljoen EUR, hetzij circa 570 miljoen EUR, uitgevoerd zal worden. Deze bedragen worden momenteel verder onderzocht binnen een interfederale expertengroep.

Dit leidt tot een correctie, zowel voor entiteit I als voor entiteit II, van de niet-recurrente factoren die door de Hoge Raad van Financiën in aanmerking genomen worden om de overgang van het structureel naar het nominaal saldo te verwezenlijken. Voor entiteit II wordt elk jaar een niet-recurrent verlies in aanmerking genomen tijdens de periode 2015-2017 en een niet-recurrente winst van 570 miljoen EUR in 2018. Voor entiteit I worden de omgekeerde correcties aangebracht.

Tabel 8 geeft de nominale en structurele doelstellingen weer voor entiteit I en entiteit II, evenals de structurele verbeteringen.

Tabel 8 : Verdeling van het traject tussen entiteit I en entiteit II

<i>In % bpp</i>	2014	2015	2016	2017	2018
Entiteit I					
Verbetering structureel saldo		0,62	0,60	0,64	0,54
Structureel saldo	-2,3	-1,7	-1,1	-0,4	0,1
Vorderingensaldo	-2,6	-2,0	-1,5	-0,6	-0,1
Entiteit II					
Verbetering structureel saldo		0,10	0,10	0,06	0,06
Structureel saldo	-0,5	-0,4	-0,3	-0,2	-0,1
Vorderingensaldo	-0,6	-0,6	-0,5	-0,4	-0,1
Gezamenlijke overheid					
Verbetering structureel saldo		0,72	0,70	0,70	0,60
Structureel saldo	-2,8	-2,0	-1,3	-0,6	0,0
Vorderingensaldo	-3,2	-2,5	-2,0	-1,0	-0,2

Voor entiteit I wordt uitgegaan van een verbetering van het structureel saldo met ruim 0,6% voor de jaren 2015-2017 en 0,54% in 2018. Zo wordt in 2018 een beperkt structureel overschot gerealiseerd, wat zich vertaalt in een nominaal tekort van -0,1% van het bbb.

Entiteit II moet zijn saldo structureel verbeteren met 0,1% in 2015 en in 2016, en met 0,06 % bbb in 2017 en in 2018. Voor wat de lokale overheden betreft werd de verbetering van het structureel saldo voorzien door de HRF toegepast op de realisaties 2014 zoals gepubliceerd door het INR. Het negatief structureel saldo in 2018 voor entiteit II komt voort uit het in rekening nemen van de investeringscyclus van de lokale overheden.

Het achterliggende traject voor de gemeenschappen en gewesten is gebaseerd op het advies van de Afdeling Financieringsbehoeften van de Hoge Raad van Financiën en is coherent met de doelstellingen opgenomen in tabel 7. Er werd vertrokken van het traject van de HRF. Volgende aanpassingen werden doorgevoerd :

- de jaarlijkse verbetering van het structureel saldo werd overgenomen uit het advies van de HRF, maar toegepast op de realisaties 2014 zoals op 17 april gepubliceerd door het INR;
- in de overgang van structureel naar nominaal saldo werd rekening gehouden met een bijkomende correctie voor de niet-recurrente effecten van de herziening van de ontvangsten uit de fiscale autonomie van de gewesten.

Het komt de verschillende gemeenschappen en gewesten toe om desgevallend hun eigen trajecten uitgetekend bij de opmaak van de initiële begroting 2015 naar aanleiding van de volgende begrotingsoefening aan te passen rekening houdend met :

- het advies van de HRF;
- de notificatie van het overlegcomité van 29/04 die akte heeft genomen van het document van 23 april 2015 dat voorziet in het bereiken van een structureel evenwicht voor elke entiteit ten laatste in 2018;
- de macro-economische context.

3.2.4. Vermindering van de overheidsschuld

In 2014 steeg de schuldgraad met 2 % van het bbp om 106,5 % van het bbp te bereiken. Het gaat hoofdzakelijk om een endogene stijging. Naast het negatieve primaire saldo (-0,2 % bbp) heeft de nominale groei van het bbp (1,6 %) in vergelijking met die van de impliciete rente op de schuld (3 %) bijgedragen tot de stijging van de schuldgraad. De impact van de exogene factoren bedraagt 0,6 %. De verrichtingen met een neerwaarts effect (terugbetaling en premie KBC voor een totaal van ongeveer -0,1 % bbp en uitgiftepremies voor een totaal van ongeveer -0,5 % bbp) werden in zekere mate gecompenseerd door de verrichtingen met een opwaarts effect (classificatie van Dexia NV in de perimeter van de overheidssector met een impact van nagenoeg 0,1 % bbp, tijdelijke financiering door Eandis van de overname door de Vlaamse gemeenten van de deelnemingen in de Vlaamse netwerkbeheerders voor de gas- en elektriciteitsdistributie met een impact van ongeveer 0,2 % bbp, verschil tussen de kasontvangsten en de ESR-ontvangsten met een impact van ongeveer 0,2 % bbp en steun aan de lidstaten van de eurozone die in financiële moeilijkheid verkeren met een impact van ongeveer 0,2 % bbp).

Vanaf 2017 zal het verschil tussen de schuldgraad en de referentiewaarde van 60 % bbp verkleind moeten worden met een twintigste per jaar. Deze vermindering wordt geëvalueerd over drie jaar. Tot in 2016 wordt België onderworpen aan een overgangperiode en moet het voldoende vooruitgang boeken in het verlagen van de schuldgraad. Deze toereikende vooruitgang zal geëvalueerd worden op basis van het concept *minimum linear structural adjustment* (MLSA). Volgens het verslag 126 (3) van de Europese Commissie van 27 februari 2015 is de inspanning die de MLSA momenteel vereist (1,1 % bbp voor 2015) noch

haalbaar noch gewenst⁴. Toch maken de structurele verbeteringen, in combinatie met de versterking van de verwachte nominale groei en de daling van de impliciete interestvoet, een vermindering van de schuldgraad op middellange en lange termijn mogelijk. Vanaf 2017 moet het schuld criterium in zijn prospectieve benadering nageleefd worden.

Tabel 9: Bepalende factoren voor de schuldgraad

<i>in % bbp</i>	2014	2015	2016	2017	2018
1. Schuldgraad	106,5	106,9	106,3	104,6	102,0
2. Evolutie van de schuldgraad	2,0	0,5	-0,6	-1,7	-2,6
	Bepalende factoren evolutie brutoschuldgraad				
3. Primair saldo	-0,2	0,2	0,5	1,3	2,0
4. Interestbetalingen	3,1	2,8	2,5	2,3	2,1
5. Exogene factoren die de schuldgraad beïnvloeden	0,6	0,2	-0,1	-0,1	0,2
<i>p.m. Endogene factoren</i>	1,4	0,3	-0,5	-1,6	-2,8
<i>p.m. Impliciet interestniveau (in %)</i>	3,0	2,7	2,4	2,2	2,1

⁴ European Commission, *Report from the Commission, Belgium, Report prepared in accordance with Article 126(3) of the Treaty*, Brussels, 27.2.2015, COM(2015) 112 final, p.19

3.3. *Vergelijking met het stabiliteitsprogramma 2014-2017 en gevoeligheidsanalyse*

3.3.1. *Vergelijking met het stabiliteitsprogramma 2014-2017*

Het saneringstraject dat België voorstelt in dit stabiliteitsprogramma beoogt een stelselmatige verbetering van het structureel saldo zoals voorgesteld in het vorige stabiliteitsprogramma en komt tegemoet aan de vereisten van het stabiliteits- en groeipact.

Tabel 10 vergelijkt de groeihypothese en de begrotingsdoelstellingen van de opeenvolgende stabiliteitsprogramma's. Rekening houdend met de federale en gewestelijke verkiezingen van mei 2014 bevatte het stabiliteitsprogramma van april 2014 een zuiver indicatief traject.

De economische groei ligt iets lager dan wat vorig jaar werd verwacht. Over de beschouwde periode zou de groei toenemen van 1,2 % in 2015 tot 1,7 % in 2018.

België beoogt een structureel evenwicht in 2018. In het voorgaande programma was dat gepland in 2016.

De schuldgraad ligt hoger dan wat vorig jaar werd verwacht. Dit is onder meer te wijten aan de uitbreiding van de consolidatiekring door het INR in april 2014 en aan de overgang naar ESR 2010 in de loop van 2014.

Tabel 10: Vergelijking met het voorgaande stabiliteitsprogramma

% bbb	2014	2015	2016	2017	2018
Bbp-groei					
Vorige bijwerking	1,4	1,8	1,7	1,7	
Huidige bijwerking	1,0	1,2	1,5	1,6	1,7
Vershil	-0,4	-0,6	-0,2	-0,1	
Vorderingensaldo					
Vorige bijwerking	-2,1	-1,4	-0,4	0,6	
Huidige bijwerking	-3,2	-2,5	-2,0	-1,0	-0,2
Vershil	-1,1	-1,1	-1,6	-1,6	
Structureel saldo					
Vorige bijwerking	-1,4	-0,7	0,0	0,7	
Huidige bijwerking	-2,8	-2,0	-1,3	-0,6	0,0
Vershil	-1,4	-1,3	-1,3	-1,3	
Brutoschuldgraad					
Vorige bijwerking	101,2	99,4	96,7	93,2	
Huidige bijwerking	106,5	106,9	106,3	104,6	102,0
Vershil	5,2	7,5	9,6	11,4	

3.3.2. Sensitiviteitsanalyse

Zoals reeds aangegeven blijven de economische vooruitzichten onzeker. In die context is het overeenkomstig de *Code of Conduct* van belang sensitiviteitsanalyses uit te voeren op de macro-economische parameters voor het traject dat in dit stabiliteitsprogramma is uitgetekend.

Er worden in dit deel twee sensitiviteitsanalyses uitgevoerd, namelijk enerzijds een analyse met betrekking tot de bbb-groei, en anderzijds één met betrekking tot de interestvoeten.

a. Sensitiviteitsanalyse met betrekking tot de bbb-groei

Met betrekking tot de bbb-groei worden twee alternatieve scenario's onderzocht. Het eerste scenario gaat uit van een versnelling van de economische groei met 0,5 procentpunt per jaar over de periode 2015-2018, of 2 % gecumuleerd over de beschouwde periode. Het tweede scenario gaat er van uit dat de groei van het bbb in de periode 2015-2018 jaarlijks 0,5 procentpunt lager ligt dan in de basishypothese.

Bij deze analyse wordt uitgegaan van een constante elasticiteit van de overheidsfinanciën ten opzichte van het bbb zoals deze wordt geschat door de Europese Commissie, namelijk 0,61 voor België.

In het geval van een hogere groei wordt het vorderingensaldo sneller positief. Bij een groei die 0,5 % hoger zou liggen dan het referentiescenario, zou het nominale vorderingensaldo in 2015 met 0,3 % bbp verbeteren. In 2016 zou de impact op het nominale vorderingensaldo 0,6 % bbp bedragen. In dit scenario zou in 2017 bijna een nominaal evenwicht worden bereikt, een jaar vroeger dan in het basisscenario. In 2018 zou een nominaal overschot van 1,1 % van het bbp worden gerealiseerd. In dit geval wordt eveneens een versnelde schuldafbouw gerealiseerd.

Bij een lagere dan verwachte groei verwacht is de impact ook jaarlijks 0,3 % bbp, wat betekent dat in 2015 het nominaal vorderingensaldo zou verslechteren met 0,3 % bbp. Dit zou oplopen tot 1,2 % bbp in 2018. Die toename van het tekort wordt verklaard door enerzijds inkomstenfactoren, zoals een daling van de belastinginkomsten, en anderzijds uitgavenfactoren, in het bijzonder een stijging van de werkloosheidsuitkeringen.

Tabel 11: Impact van andere groeihipothesen op het vorderingensaldo

<i>In % bbp</i>	2014	2015	2016	2017	2018
Stabiliteitsprogramma					
Reële BBP-groei	1,0	1,2	1,5	1,6	1,7
Vorderingensaldo	-3,2	-2,5	-2,0	-1,0	-0,2
Positieve afwijking met 0,5 procentpunt					
Reële BBP-groei		1,7	2,0	2,1	2,2
Vorderingensaldo		-2,2	-1,4	-0,1	1,0
Negatieve afwijking met 0,5 procentpunt					
Reële BBP-groei		0,7	1,0	1,1	1,2
Vorderingensaldo		-2,8	-2,6	-1,9	-1,4

b. Sensitiviteitsanalyse met betrekking tot de interestvoeten

In de huidige economische omgeving en gelet op de gevoeligheid van de overheidsfinanciën voor renteschommelingen, wordt ook een sensitiviteitsanalyse ten opzichte van de rentetarieven uitgevoerd.

Een stijging van de rentetarieven op de markten tast de overheidsfinanciën via diverse kanalen aan. Eerst is er vanwege de voortdurende herfinancieringsbehoeften een rechtstreekse invloed op de rentelast, wat een negatieve impact heeft op het saldo. Daarnaast kunnen renteverhogingen ook een ongunstige invloed op de economische activiteit hebben, vooral door het directe effect van de rentevoeten op de consumptie en de investeringen.

Indien vanaf 1 mei 2015 zowel de korte- als de langetermijnrente met 100 basispunten zou stijgen over de hele periode 2015-2018, wordt de impact op de rentelasten van de federale overheidsschuld, gelet op de gemiddelde maturiteit ervan, geraamd op 0,2 miljard EUR in 2015 (0,05 % van het bbp) en 1,5 miljard EUR in 2018 (0,33 % van het bbp).

Tabel 12: Impact van een verhoging van de interestvoeten

<i>Impact van verhoging interesten met 100 basispunten</i>	2015	2016	2017	2018
Vershil in interestlasten vergeleken met basisscenario (in miljoen EUR)	200	730	1.155	1.481
Vershil in interestlasten vergeleken met basisscenario (in % bbp)	0,0	0,2	0,3	0,3

Deze impact op het vorderingensaldo betreft uitsluitend de rechtstreekse invloed van een stijging van de rentetarieven. De indirecte impact van een dergelijke stijging op de economie is niet vervat in deze gevoeligheidsanalyse.

3.4. Realisaties 2014

In het ontwerpbegrotingsplan 2015 van oktober 2014 werd een structureel saldo van -2,0 % van het bbp vooropgesteld voor 2014 en een nominaal saldo van -2,9 % van het bbp.

In 2014 bedroeg het nominaal saldo -3,2 % van het bbp (notificatie EDP van april 2015), onder meer door een aantal statistische correcties in het kader van de overgang van ESR 95 naar ESR 2010 (waaronder de herclassificatie van sommige instellingen in de perimeter van de overheid en de andere behandeling van bepaalde operaties in de overheidsrekeningen).⁵

Op het niveau van entiteit I bedroeg het tekort 2,7 % van het bbp. Entiteit II sloot 2014 af met een tekort van 0,6 % van het bbp.

Op 27 februari 2015 heeft de Europese Commissie een verslag 126(3) gepubliceerd voor België. Dit verslag onderzoekt de naleving van het tekortcriterium en van het schuld criterium. Wat het tekort betreft, werd de referentiewaarde van het tekort in 2014 overschreden met 0,2 % bbp (3,2 % bbp). Deze overschrijding wordt echter als *uitzonderlijk* beschouwd omwille van de statistische hervormingen die voortvloeien uit de overgang naar ESR 2010 en als *tijdelijk* omdat het tekort 2015 geraamd wordt op 2,6 % bbp. Eind februari 2015 gaf de Europese Commissie dan ook geen aanbeveling om een procedure bij buitensporige tekorten op te starten.

Wat de schuld betreft moest België zijn structureel saldo verbeteren met 0,7 % van het bbp in 2014 om te beantwoorden aan de MLSA. Dit bleek niet mogelijk aangezien het structureel saldo met 0,1% van het bbp verslechterd is in 2014. Toch zal de schuldgraad verminderd kunnen worden dankzij de vooruitgang met het oog op het behalen van de middellangetermijndoelstelling en de structurele hervormingen die de regering beoogt. Net zoals voor het tekortcriterium gaf de Europese Commissie dan ook geen aanbeveling om een procedure bij buitensporige tekorten op te starten.

De jongste ramingen van het INR (EDP-notificatie van april 2015) gaan uit van een tekort van 3,2 % van het bbp in 2014.

---

⁵ Zie lijst van de eenheden van de openbare sector van de Nationale Bank van België bijgewerkt op 30 september 2014: http://www.nbb.be/DOC/DQ/F_pdf_PDE/PDE_liste_NL.pdf

Tabel 13: Vorderingsaldo 2012-2014

<i>In % van het bbp</i>	2012	2013	2014	
	Realisaties	Realisaties	Stabiliteitsprogramma	Realisaties
Gezamenlijke overheid	-4,1	-2,9	-2,1	-3,2
Entiteit I	-3,5	-2,5	-2,3	-2,7
Federale overheid	-3,4	-2,4	-2,3	-2,6
Sociale zekerheid	-0,1	-0,1	0	-0,1
Entiteit II	-0,6	-0,4	0,1	-0,6
Structureel saldo	-2,9	-1,9	-1,4	-2,8

3.5. De begroting 2015

3.5.1. Globale doelstelling

Het ontwerpbegrotingsplan stelde een structureel saldo van -1,3 % bbp voorop voor 2015, wat overeenkomt met een nominaal saldo van -2,1 % bbp. Het nominaal saldo werd geschat op -1,9 % bbp voor entiteit I en -0,2 % bbp voor entiteit II. De algemene toelichting bij de begroting 2015 ging uit van een structurele verbetering van 0,7 % bbp voor entiteit I en een status quo voor entiteit II.

De doelstelling voor de gezamenlijke overheid wordt nu bepaald op een structureel saldo van -2,0 % van het bbp en een nominaal saldo van -2,5 % van het bbp. Het nominaal saldo wordt geschat op -2,0 % bbp voor entiteit I en -0,5 % bbp voor entiteit II. De structurele verbetering bedraagt 0,62 % bbp voor entiteit I en 0,10 % bbp voor entiteit II.

In wat volgt worden de resultaten weergegeven van de begrotingscontrole die door de federale regering en een aantal deelstaten werd gedaan

3.5.2. Entiteit I

Naar aanleiding van de begrotingscontrole op het einde van de maand maart heeft de federale regering de begrotingscijfers voor het jaar 2015 opnieuw getoetst, wat aanleiding heeft gegeven tot een aantal bijstellingen. De oorzaak was enerzijds de lager dan verwachte economische groei (1,2 % volgens de laatste gegevens van het Federaal Planbureau, in plaats van de bij begrotingsopmaak geraamde 1,5 % bbp-groei). Anderzijds werd rekening gehouden met het recente rapport van de Hoge Raad voor Financiën (HRF), dat de begrotingsinspanning voor de nabije toekomst vastlegt en verdeelt. In dat advies wordt de begrotingsinspanning voor 2015 vastgelegd op een structurele verbetering met 0,6 % bbp.

De federale regering schrijft zich in het traject van de HRF in, en heeft bij de begrotingscontrole zelfs een iets forsere inspanning gedaan dan voorzien door de HRF, namelijk een structurele verbetering van 0,62 % bbp ten opzichte van het begrotingsresultaat voor het jaar 2014. Tabel 14 geeft een overzicht van het verloop van de begrotingsoefening.

Het jaar 2014 werd afgesloten met een geraamd structureel tekort van -2,34 % bbp. De vooropgestelde verbetering van 0,62 % bbp betekent dus dat het begrotingsresultaat voor 2015 op een structureel tekort van 6,9 miljard EUR moet uitkomen. Rekening houdend met een cyclische correctie van 2,3 miljard EUR, niet-structurele aanpassingen voor een totaal bedrag van 1,5 miljard EUR en de uit het advies van de HRF overgenomen correctie van de transfers van 370 miljoen EUR, moet het nominaal saldo waarmee 2015 afgesloten wordt, -8,1 miljard EUR bedragen.

Het monitoringcomité rekende in haar nota van half maart voor dat het nominaal saldo voor 2015 -9.252 miljoen EUR zou bedragen. Dat bedrag werd als startpunt voor de begrotingsgesprekken genomen, na correctie voor een aantal technische factoren:

- de aanpassing van de economische groei: de berekening van het monitoringcomité was gebaseerd op een bbp-groei van 1 %, terwijl het meest recente rapport van het Federaal Planbureau 1,2 % voorziet (impact +256 miljoen EUR);
- een lager dan verwacht dividend vanwege de Nationale Bank: de niet-fiscale ontvangsten komen 301 miljoen EUR lager uit. Dit wordt voor een klein stukje gecompenseerd via een grotere voorafbetaling vanwege de Nationale Bank, goed voor 60 miljoen EUR bijkomende fiscale ontvangsten;
- actualisatie van de transferts aan de gewesten: in het kader van de zesde staats hervorming werd in de bijzondere financieringswet een gedeelte van de dotaties aan de gewesten vervangen door fiscale autonomie, in die zin dat de gewesten zelf kunnen beslissen om hogere of lagere opcentiemen te heffen op de zogenaamde 'belasting Staat'. Naar aanleiding van de recente herberekening van de belasting Staat ligt de doorstorting aan de Gewesten 750 miljoen EUR lager dan oorspronkelijk verwacht. De federale regering heeft hiervan 375 miljoen in rekening gebracht als verbetering van haar saldo. Voor de overige 375 werd enerzijds een

buffer aangelegd van 185 miljoen, en werd anderzijds 190 miljoen EUR beschouwd als een niet-structurele meevaller

Tabel 14: Overzicht conclaaf

	In miljard EUR	In % bbp
Te bekomen structureel tekort (-1,68 % bbp)	-6,90	-1,68
Cyclische correctie	-2,31	-0,6
Correctie transfers HRF	-0,37	-0,1
Niet-structurele effecten en maatregelen	1,49	0,4
Te bekomen nominaal saldo	-8,09	-2,0
Startpunt nominaal saldo	-9,25	-2,3
Correctie voor conjunctuur	0,26	0,1
Dividend NBB	-0,24	-0,1
Aanpassing doorstorting Gewesten	0,57	0,1
Nieuw beleid	-0,44	-0,1
Te nemen maatregelen	-1,02	-0,2
Waarvan ontvangsten	0,47	0,1
Waarvan uitgaven	0,55	0,1

Na de hoger genoemde technische correcties, blijft er voor 584 miljoen EUR aan maatregelen die genomen moeten worden om de begroting 2015 op koers te houden. Dit bedrag moet nog verhoogd worden met 435 miljoen EUR aan bijkomende uitgaven waarvoor de regering middelen uittrekt, wat de totale inspanning op 1.019 miljoen EUR brengt.

Bij de ontvangsten springen volgende beslissingen in het oog:

- opdrijven van de strijd tegen de fiscale fraude, met een geraamde meeropbrengst van 100 miljoen EUR. Het gaat daarbij hoofdzakelijk om de spontane melding door de belastingplichtige van niet tijdig aangegeven inkomsten (70 miljoen EUR) en de strengere controle op het misbruik van vennootschapsstructuren (23 miljoen EUR);
- het versneld invoeren van de doorkijkbelasting op fiscale constructies moet via de voorafbetalingen 50 miljoen EUR extra opbrengen voor 2015.
- de hervorming van de vennootschapsbelasting voor de diamantsector naar een belasting op de omzet zal 50 miljoen EUR opbrengen bovenop de reeds geraamde fiscale ontvangsten vanwege deze sector;

- er wordt een anticipatieve heffing van 10 % voor KMO's ingesteld op de boekhoudkundige winst na belasting gerealiseerd tijdens het boekjaar 2012 en 2013, in de mate dat die wordt opgenomen in een speciale liquidatiereserve. Deze maatregel zal zowel in 2015 als in 2016 236 miljoen EUR opbrengen (niet-structureel).

In de uitgaven wordt gesnoeid in de primaire uitgaven (100 miljoen EUR) en in de werkingskosten in de Sociale Zekerheid (45 miljoen EUR). Een gedeelte van de enveloppe die oorspronkelijk voorzien was voor de sociale correctie van de indexsprong werd gebruikt om het nettoloon voor de laagste inkomenscategorieën te verhogen. De interdepartementale provisie wordt met 67 miljoen EUR verminderd. Naar aanleiding van de aanhoudend lage rentes worden de rentelasten 80 miljoen EUR lager ingeschat. De beschikbare middelen voor risicogroepen worden anders ingezet met als doelstelling starter-jobs te creëren (banen voor jongeren met vorming op de werkvloer). Dat moet in 2015 8.000 bijkomende banen opleveren, met een totale budgettaire impact van 80 miljoen EUR aan vermeden uitgaven en bijkomende ontvangsten. Ook maatregelen om nachtarbeid in de sector van de e-commerce mogelijk te maken en om flexijobs te creëren evenals om het presteren van overuren in de horeca goedkoper te maken moeten bijkomende banen opleveren, goed voor een totale positieve budgettaire impact van 24 miljoen EUR.

Inzake nieuwe uitgaven wordt vooral ingezet op enerzijds een meer efficiënte administratie en het wegwerken van de achterstallen bij het departement Justitie (telkens 100 miljoen EUR). Er wordt een nieuwe interdepartementale provisie (ten belope van 200 miljoen EUR) ingesteld voor niet-structurele uitgaven (one-shot) die prioritair aan de veiligheid gekoppeld zijn. Daarnaast wordt voor 30 miljoen EUR aan maatregelen voorzien om het starten van ondernemingen te bevorderen. Het betreft een tax shelter via een belastingvermindering voor wie investeert in aandelen in een start-up en deze minstens 4 jaar aanhoudt en vrijstelling van doorstorting van de bedrijfsvoorheffing voor startende ondernemingen.

3.5.3. Entiteit II⁶

a) Vlaamse Gemeenschap

Begrotingssaldo en doelstellingen

Op basis van de laatste uitvoeringscijfers wordt de begroting van de Vlaamse Gemeenschap in 2014 afgesloten met een beperkt tekort van 681,6 miljoen EUR (0,17 % bbp). De doelstelling om een evenwicht te realiseren werd dus niet bereikt. De redenen hiervoor zijn de tegenvallende macro-economische parameters (vnl. inflatie), een hoger dan verwachte aanwending van de uitgavenkredieten, enkele eenmalige tegenvallers langs ontvangsten- en uitgavenzijde en het verstrengd Europees begrotingstoezicht.

Bij begrotingsopmaak 2015 werd een begroting in evenwicht ingediend. Voornamelijk omwille van de tegenvallende groei, een nieuwe (federale) raming van de Vlaamse opcentiemen en een aanpassing van de onderbenuttingshypothese aan de effectieve realisaties van de voorgaande jaren, bleek dat een begrotingsevenwicht bij ongewijzigd beleid niet meer mogelijk was. Hoewel er naast deze tegenvallers ook een aantal meevallers waren (met name de minderuitgaven omwille van de vertraagde inflatievooruitzichten), bleek uit de actualisering van de gegevens dat er bij ongewijzigd beleid een tekort van ongeveer 900 miljoen EUR zou zijn (0,22 % bbp).

Door middel van structurele maatregelen (147 miljoen EUR of 0,04 % bbp), eenmalige maatregelen (149 miljoen EUR of 0,04 % bbp) en een hervorming van de schenkingsrechten (57 miljoen EUR of 0,01 % bbp), heeft de Vlaamse Regering beslist om het begrotingstekort in 2015 te beperken tot 548 miljoen EUR (0,13 % bbp).

De Vlaamse regering beoogt om tegen 2017 opnieuw een begroting in evenwicht in te dienen en dit aan te houden in 2018.

---

⁶ Deze sectie is gebaseerd op de bijdragen van de verschillende gefedereerde entiteiten.

Tabel 15:Maatregelen genomen bij de begrotingscontrole

Lijst van maatregelen	Gedetailleerde omschrijving	Doelstelling	Component	Gevolgen voor de begroting (in miljoen euro)			
				2015	2016	2017	2018
1.	minder uitgaven voor slijbverwerking (AMORAS)	-18,8	uitgave	18,8	18,8	18,8	18,8
2.	verschuiving opdracht rioleringen naar Aquaflin	-30	uitgave	30	30	30	30
3.	schrappen provisie	-8	uitgave	8	8	8	8
4.	rentewinst door hervorming financiering sociale huisvesting, welzijnzorg, VWF	-24	uitgave	24	24	24	24
5.	overige structurele maatregelen	-52,7	uitgave	52,7	56,4	56,4	56,4
6.	eenmalige ingrepen	-68,4	uitgave	68,4	0	0	0
7.	valoriseren patrimonium	81	ontvangst	81	0	0	0
8.	hervorming schenkingsrechten	56,8	ontvangst	56,8	113,6	113,6	113,6
9.	gelijkschakeling afvalheffingen	14	ontvangst	14	27	27	27
				Totaal	353,7	277,8	277,8

b) Franse Gemeenschap

Doelstelling van de aanpassing 2015

De initiële begroting 2015 ging uit van een netto te financieren saldo van 170 miljoen EUR voor de Franse Gemeenschap.

Er werden maatregelen bepaald om het tekort te beperken en om een geleidelijke terugkeer naar het evenwicht mogelijk te maken. De opbrengst van deze maatregelen werd geraamd op 140 miljoen euro in 2015.

De omzendbrief met betrekking tot deze aanpassing 2015 werd door de regering van de Franse Gemeenschap goedgekeurd op 26 februari 2015. De aanpassing beoogde een evaluatie van de impact van de nieuwe ramingen van de macro-economische parameters uit de economische begroting van 12 februari 2015 op de ontvangstenramingen en uitgavenkredieten 2015, om het resultaat ervan te vergelijken met de begrotingsdoelstelling die de regering bepaald had bij de opmaak van de initiële begroting.

De verslechtering van de macro-economische parameters heeft een sterke impact gehad op de ontvangsten van de Franse Gemeenschap (vermindering met 215 miljoen EUR).

De regering heeft de uitvoering gecontroleerd van alle maatregelen ter beperking van het begrotingstekort waartoe in oktober II. beslist werd in de verschillende departementen en heeft vastgesteld dat de doelstelling van 140 miljoen EUR aan inspanningen gehaald werd.

Ondanks de sterke daling van de institutionele ontvangsten hebben de maatregelen van de regering (monitoring, controle en herberekening van alle uitgaven) de verslechtering van het netto te financieren saldo kunnen beperken, met behoud van de dienstverlening aan de burgers en vrijwaring van de tewerkstelling.

De begrotingsdoelstelling van de Franse Gemeenschap, zoals eind april 2015 geraamd, gaat uit van een netto te financieren saldo van 251 miljoen EUR in 2015.

Indicatief traject:

Ter informatie: in zijn meerderheidsakkoord had de regering van de Franse Gemeenschap volgend traject vastgelegd voor de jaren 2016 tot en met 2018:

	2016	2017	2018
Nominaal saldo in miljoen EUR	-100	-30	0

Dit traject - dat uitgestippeld werd op basis van de macro-economische parameters van juni 2014 en dus bijgewerkt moet worden op basis van de parameters van de aangepaste begrotingen 2015 - zal opnieuw onderzocht worden bij de opmaak van de initiële begroting 2016, waarbij rekening gehouden zal worden met de verslechtering van de macro-economische parameters, met onvoorspelbare exogene elementen die een impact kunnen hebben op de ontvangsten van onze instellingen en met het feit dat de Hoge Raad van Financiën voor de jaren 2016-2018 een alternatief traject berekend heeft voor Wallonië.

c) Waals Gewest

Begrotingsresultaat 2014

Volgens de rekeningen die op 17 april 2015 gepubliceerd werden door het Instituut van de Nationale Rekeningen bedroeg het resultaat 2014 van Wallonië -468 miljoen EUR.

De impact van het saldo van de economische hergroepering wordt momenteel echter nog bijkomend onderzocht door het INR.

Doelstelling van de aanpassing 2015

De opmaak van de begroting 2015 ging uit van een begrotingstekort van 448 miljoen EUR (0,11 % bbp) volgens de ESR-methodologie. Bij de begrotingsaanpassing heeft de Waalse regering vastgesteld dat het onmogelijk was de oorspronkelijke begrotingsdoelstelling te halen.

De verslechtering van de macro-economische parameters, maar vooral de forse daling van het voorschot op de ontvangsten uit de personenbelasting met 9 % (247 miljoen EUR) die door de federale regering werd doorgevoerd zonder voorafgaand overleg, kunnen niet gecompenseerd worden zonder grote socio-economische schade toe te brengen aan het gewest.

Het tekort bij ongewijzigd beleid is dus gestegen van 448 miljoen EUR bij de initiële begroting naar 890 miljoen EUR bij de aanpassing op basis van de nieuwe ontvangstenramingen van de federale regering.

De regering heeft een aanpassing doorgevoerd van 205 miljoen EUR om haar tekort te verlagen tot 685 miljoen EUR (0,17 % bbp). Aangezien het om een begrotingsaanpassing gaat, heeft de regering hoofdzakelijk technische correcties aangebracht en betere ramingen uitgevoerd met betrekking tot het verwachte resultaat van de instellingen die deel uitmaken van de consolidatiekring van Wallonië.

Aanpassing 2015:	
Technische correcties:	+90
Saldo economische hergroepering	+53
Ontvangsten	+39
Vermindering van de uitgaven	+40
Totale inspanningen	222 miljoen EUR
Bijkomende uitgaven	-15,7
Netto totaal	206,3 miljoen EUR

Hieronder volgt het detail van de maatregelen inzake bijkomende ontvangsten:

- de positieve resultaten van de ondernemingen waarvan het kapitaal integraal of gedeeltelijk in handen is van Wallonië: +28 miljoen EUR;
- de stijging van sommige afvalverwerkingsgraden: +2,5 miljoen EUR;
- verkoop van kaphout: +3 miljoen EUR;
- Het betere resultaat dan verwacht van de medisch-sociale sector: +4,5 miljoen EUR.

Wat de uitgavenbeperking betreft hebben de besparingen betrekking op:

- Het afvlakken van de investeringen: 10 miljoen EUR;
- De vermindering van allerlei uitgaven (administraties, subsidies en studies): 30 miljoen EUR, waaronder:
  - vermindering van de aankoop van gronden door de SWL;
  - advocatenkosten;
  - subsidies voor waterbeheer;
  - landbouwsubsidies;
  - infrastructuurpool;

- premies voor economie/onderzoek;
- een actief schuldbeheer.

Geraamd traject

In zijn meerderheidsakkoord van 18 juli 2014 heeft de Waalse regering volgend traject vastgelegd voor de jaren 2016 tot en met 2018:

	2016	2017	2018
Doelstelling in miljoen EUR	-300	-150	0
Doelstelling in % bbp	-0,07%	-0,04%	0%

Dit traject zal opnieuw onderzocht worden bij de opmaak van de initiële begroting 2016, waarbij rekening gehouden zal worden met de verslechtering van de macro-economische parameters, met onvoorspelbare exogene elementen die een impact kunnen hebben op de ontvangsten van onze instellingen en met het feit dat de Hoge Raad van Financiën voor de jaren 2016-2018 een alternatief traject berekend heeft voor Wallonië.

De nominale doelstelling van het Waals Gewest voor 2015 bedraagt -0,167 % van het bbp. Enkel deze doelstelling voor 2015 maakt formeel het voorwerp uit van dit stabiliteitsprogramma. Het regeerakkoord voorziet geen begrotingsoverschot voor 2018.

d) Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Op basis van de laatste ramingen, door het Instituut van de Nationale Rekeningen, heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) het begrotingsjaar 2014 afgesloten met een nominaal overschot van 92 miljoen euro. Dit betekent een aanzienlijke verbetering (+86 miljoen euro) ten opzichte van de afgesproken doelstelling van 6 miljoen euro. Voor het tweede jaar op rij werd dus een overschot behaald en voor het derde jaar op rij werd de begrotingsdoelstelling ruimschoots behaald.

Het gewest heeft dit saldo kunnen realiseren, ondanks de herclassificaties die het INR heeft doorgevoerd in 2014. De Regering heeft bij de begrotingscontrole 2014 een aanzienlijke inspanning geleverd om de impact van deze classificaties op te vangen.

De initiële begroting 2015 werd ingediend met een nominaal evenwicht conform het Brussels Regeerakkoord dat gedurende de legislatuur 2014-2019 een begroting in evenwicht voorziet.

De Brusselse Regering heeft nog geen aanpassing van de begroting 2015 doorgevoerd. De Regering is in afwachting van bijkomende informatie vanwege de meegedeelde aangepaste ramingen van de gewestelijke personenbelasting alsook de formele bevestiging van de ramingen inzake het transitiebedrag. De interne begrotingscontrole van maart 2015 noodzaakt geen begrotingsaanpassing.

Het BHG heeft op dit ogenblik de vermindering van de ontvangsten uit de personenbelasting, zoals meegedeeld door de federale overheid op 26 maart, niet ingeschreven in de begroting vanwege de aanhoudende incoherentie die deze cijfers tonen. Dit standpunt zal worden aangehouden in afwachting van verduidelijking en interfederaal overleg over de omvang van de afwijking tussen de ramingen van de initiële begroting en de begrotingscontrole en de noodzaak om op een grondige wijze een complete controleberekening door te voeren waarvan het resultaat zal overlegd worden met het Federaal Planbureau en de Hoge Raad van Financiën voor deze zomer.

De Brusselse Regering houdt vast aan de in haar regeerakkoord opgenomen budgettaire meerjarendoelstelling op basis van de initiële ramingen. Elke begrotingsopmaak of -aanpassing in het Brussels Gewest is er op gericht enkel afwijkingen in positieve zin op haar doelstelling toe te laten. Dat dit ook gerealiseerd wordt blijkt uit volgende tabel :

2010			2011			2012			2013			2014		
REAL	Norm	verschil	REAL	Norm	verschil	REAL	Norm	Verschil	REAL	Norm	verschil	REAL	Norm	verschil
-239	-313	74	-390	-313	-77	-55	-213	158	119	-132	251	92	6	86

De resultaten van de vorige jaren tonen aan dat het Gewest een voorzichtig, verantwoordelijk en correct begrotingsbeleid voert met respect voor de interfederale afspraken en conform de nieuwe ESR 2010 regelgeving. Het in dit stabiliteitsprogramma aangegeven traject voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is zeker haalbaar.

e) Franse Gemeenschapscommissie

Het begrotingsdoel van de Franse gemeenschapscommissie is om het evenwicht te bewaren. In dit stadium is geen enkele budgetaanpassing voorzien. Enkel een controle die zich beperkt tot de staat van de inkomsten en uitgaven 2015 is gepland.

Een onderbenuttingsgraad van de kredieten van 1,5 % wordt doorgaans waargenomen en toegepast bij het opstellen van de initiële begroting. Deze onderbenuttingsgraad is bevestigd bij de uitvoering van de uitgaven 2014.

f) Duitstalige Gemeenschap

Het begrotingsbeleid van de Duitstalige Gemeenschap kadert zowel in het begrotingsbeleid van België dat als hoofddoelstelling de vermindering van de tekorten beoogt als in de context van de Europese verplichtingen die voortvloeien uit de programma's Six-pack en Two-pack.

Voorgeschiedenis

Bij de eerste aanpassing van de begroting 2014 van de Duitstalige Gemeenschap en dus vooraleer de aanpassing van de wet op de institutionele hervormingen van de Duitstalige Gemeenschap werd goedgekeurd, werd een meerjarensimulatie overgemaakt aan het Parlement. Deze toonde voor de jaren 2015 tot 2019 een begrotingsevenwicht als resultaat. De Duitstalige Gemeenschap verklaarde zich ook bereid om een hogere "responsabiliseringsbijdrage" te leveren voor de pensioenen van de ambtenaren, evenals een bijkomende bijdrage van 2,13 miljoen EUR in 2015 en meer dan 4,3 miljoen EUR per jaar vanaf 2016 om de federale begroting te saneren. Ook had de Duitstalige Gemeenschap in haar berekeningen reeds de nodige maatregelen voorbereid en ingepast om meer verregaande besparingen in te voeren dan vereist was.

Volgende maatregelen werden door het Parlement of door de regering van de Duitstalige Gemeenschap verwezenlijkt met het oog op een begrotingsevenwicht vanaf 2015:

- verlaging van de loonmassa met 1 % van de weddeschalen van het personeel van de Duitstalige Gemeenschap, met inbegrip van het onderwijzend personeel, met ingang op 1 januari 2013;
- verlaging van de loonmassa met 1 % van de weddeschalen van het personeel van de Duitstalige Gemeenschap, met inbegrip van het onderwijzend personeel, met ingang op 1 januari 2014;
- beperking van de verhoging van de dotatie aan de gemeenten tot de evolutie van de index voor de jaren 2013 en 2014;
- blokkering van de toelagen en dotaties aan de instellingen van openbaar nut;
- vermindering van de uitgaven op verschillende gebieden;

- vermindering van de uitgaven voor toelagen aan verschillende infrastructuren;

Initiële begroting 2015

De gevolgen van de wet van 19 april 2014 tot wijziging van de wet tot hervorming der instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap zijn cruciaal en nefast voor de begroting van de Duitstalige Gemeenschap. Het gevolg is dat de Duitstalige Gemeenschap er niet zal in slagen in 2015 een begroting in evenwicht af te sluiten.

Het tekort voor de oorspronkelijke begroting 2015 werd geschat op 30 miljoen EUR en bestond uit volgende elementen:

- 7 miljoen EUR: onderfinanciering als gevolg van de zesde staats hervorming, waarvan 2 miljoen EUR aanvullende bijdrage voor de sanering van de federale begroting;
- 2 miljoen EUR als gevolg van de verslechtering van de economische parameters;
- +/- 21 miljoen EUR: eenmalige verrichting: omzetting van een aantal bestaande alternatieve financieringen van de gemeenten en OCMW's in projecten met rechtstreekse toelage vanwege de Duitstalige Gemeenschap om in de toekomst de overheidsfinanciën van de gemeenten te consolideren volgens de ESR-normen in combinatie met de intentie om te besparen op de interestlasten in de komende jaren.

Eerste aanpassing van de begroting 2015 na begrotingscontrole

De eerste aanpassing van de begroting 2015 van de Duitstalige Gemeenschap gaat uit van een stijging van het geraamde tekort van +/- 11 miljoen EUR tot 41 miljoen EUR.

Deze stijging bestaat uit de twee volgende elementen:

- Vermindering van de ontvangsten met 3 miljoen EUR door de neerwaartse aanpassing van de economische parameters.

N.B.: Bij de berekening van de oorspronkelijke begroting 2015 had de Duitstalige Gemeenschap reeds een voorzichtigere raming gehanteerd, die uitging van parameters die negatiever waren dan de vooruitzichten van het Federaal Planbureau en met name van een bbp-groei van 1,0 % (in plaats van 1,5%). Indien ze dit niet gedaan had, had ze nu nog grotere aanpassingen moeten doorvoeren als gevolg van de nieuwe parameters.

- Bijkomende eenmalige maatregelen: omzetting van een aantal bestaande alternatieve financieringen van verschillende operatoren in projecten met rechtstreekse subsidiëring door de Duitstalige Gemeenschap om het begrotingstraject van de komende jaren te verlichten (terugbetalingen kapitaal/interessen): 8 miljoen EUR. N.B.: Indien de Duitstalige Gemeenschap niet vooraf een aantal bestaande alternatieve financieringen had omgezet, zou het INR toch een boekhoudkundige herklassering van deze projecten hebben moeten overwegen ten gevolge van de strikte toepassing van de nieuwe boekhoudkundige regels van het ESR 2010.

In de komende jaren zal de Duitstalige Gemeenschap in een brede dialoog treden met alle beleids- en sociale partners van de gemeenschap om de ontvangsten te verhogen en een consensus te bereiken over sociaal houdbare bezuinigingsmaatregelen. Onder voorbehoud van een correctie van een technische fout in de budgettering van de overheveling van bevoegdheden zal de Duitstalige Gemeenschap in staat zijn om de doelstelling van een begrotingsevenwicht in ESR-termen te bereiken in 2018.

	2015	2016	2017	2018
Nominaal Saldo	-41.546	-44.443	-36.276	0
Structureel Saldo	-38.980	-42.187	-34.237	1.669

4. Houdbaarheid van de overheidsfinanciën

4.1. Structurele hervormingen

De houdbaarheid van de overheidsfinanciën op middellange en lange termijn vormt een belangrijke uitdaging, voornamelijk omwille van de impact van de vergrijzing van de bevolking op de begroting. In zijn aanbevelingen aan België van juli 2014 bevestigt de Raad van de Europese Unie het belang van deze problematiek en nodigt hij België uit "de toekomstige stijging van de overheidsuitgaven in verband met de vergrijzing, in het bijzonder voor pensioenen en langdurige zorg, te beheersen", onder meer door "de kloof tussen de werkelijke en de wettelijke pensioenleeftijd te verkleinen". Het Regeerakkoord van 9 oktober 2014 houdt rekening met deze aanbevelingen en kondigt verschillende hervormingen aan, in het bijzonder inzake pensioenen, gezondheidszorg en tewerkstelling. De belangrijkste hervormingen worden in hoofdstuk 5 van dit Stabiliteitsprogramma opgelijst. In het Nationaal Hervormingsprogramma 2015 worden de doorgevoerde en geplande hervormingen verder toegelicht.

De volgende paragrafen hebben hoofdzakelijk betrekking op de hervormingen op het vlak van de sociale zekerheid (pensioenen, werkloosheid met bedrijfstoeslag en gezondheidszorg).

4.1.1. Hervormingen die door de regering uitgevoerd werden

Voorafgaand is het belangrijk te noteren dat het regeerakkoord het waarborgen van de financiering van de sociale zekerheid als een doelstelling van de legislatuur vooropstelt. Het stimuleren van de economische groei (onder meer via de arbeidsmarkt) en de sanering van de overheidsfinanciën (onder meer via de hervorming van het pensioenstelsel en de gezondheidszorg) vormen hiertoe essentiële elementen.

Het Regeerakkoord geeft aan dat het nodig is "structurele hervormingen" door te voeren "die voldoende bijdragen tot de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn, [...] via een hervorming van de pensioenen". Zo werden op het vlak van de pensioenen, met het oog op het uitstellen van de pensionering, hervormingen doorgevoerd met betrekking tot het optrekken van de wettelijke pensioenleeftijd (van 65 naar 66 in 2025 en naar 67 in 2030), de

loopbaanvoorwaarde om in aanmerking te komen voor het vervroegd pensioen (nieuw loopbaantraject om in aanmerking te komen voor het vervroegd pensioen vanaf 2017), het overlevingspensioen (zal vanaf 2025 pas toegekend worden vanaf 55 jaar), de maxima inzake toegestane arbeid (in bepaalde gevallen afschaffing van de maxima inzake toegestane beroepsinkomsten, in cumulatie met een rustpensioen),...

Om de problematiek op langere termijn te kaderen, geeft het hoofdstuk in verband met de kwaliteit van de overheidsfinanciën meer details over de diepgaande hervorming van het pensioenstelsel, zoals aangehaald in het Regeerakkoord. Er worden hervormingen doorgevoerd om het beroep op de werkloosheid met bedrijfstoelage te beperken. Zo werd vanaf 1 januari 2015 de leeftijdsvoorwaarde opgetrokken van 60 tot 62 jaar voor alle nieuwe SWT's CAO en CAO 17. Voor bedrijven in moeilijkheden of in herstructurering wordt de leeftijdsvoorwaarde geleidelijk opgetrokken naar 60 jaar tegen 2020. Voor de zware beroepen werd de leeftijdsvoorwaarde in 2015 verhoogd naar 58 jaar. De leeftijdsvoorwaarde zal verder opgetrokken worden naar 60 jaar vanaf een datum bepaald na advies uitgebracht door de Nationale Arbeidsraad. Zowel wat betreft het swt bedrijven in moeilijkheden of in herstructurering als het swt zware beroepen hebben de sociale partners de mogelijkheid om tweejaarlijkse kadercao's af te sluiten.

De anciënniteitstoelage voor oudere werklozen werd afgeschaft voor de nieuwe instromers vanaf 1 januari 2015 en de toelage voor niet-gemotiveerd tijdkrediet en loopbaanonderbreking wordt afgeschaft.

Het regeerakkoord besteedt een uitgebreid hoofdstuk aan de gezondheidszorg dat bepaalt dat het noodzakelijk is een kwaliteitsvolle, betaalbare en toegankelijke gezondheidszorg te garanderen. Het regeerakkoord bepaalt dat de nadruk voornamelijk gelegd zal worden "op een grondige hervorming van diverse aspecten van de structuur van onze gezondheidszorg". Van bij het begin heeft de regering onder meer beslist de reële groeicost van de gezondheidszorg te wijzigen en te verlagen van 3 % naar 1,5 %. Andere hervormingen inzake gezondheidszorg werden eveneens gepland (financiering van de ziekenhuizen, ...); deze zullen alle uitgevoerd worden volgens de principes van de "*evidence based practice*", door de verschillende actoren van deze sector te responsabiliseren.

4.1.2. De budgettaire weerslag op lange termijn van de vergrijzing

De verschillende door de regering aangekondigde en doorgevoerde hervormingen hebben onder meer tot doel het hoofd te bieden aan de budgettaire kost van de vergrijzing, die gedefinieerd wordt als de groei van de totale sociale uitgaven over een bepaalde periode.

De raming van de kostprijs van de vergrijzing voorgesteld in het Vergrijzingsverslag 2014 van de Studiecommissie voor de Vergrijzing (SCV) houdt geen rekening met de structurele hervormingen waartoe de nieuwe regering in de herfst 2014 besliste. Deze opmerking geldt ook voor de vooruitzichten van de *Ageing Working Group* met het oog op de publicatie van het "*Ageing Report 2015*", die geen rekening houden met de laatste hervormingen van de Belgische regering. Het Federaal Planbureau heeft een verslag gepubliceerd⁷ dat wel rekening houdt met de verschillende maatregelen die door de regering getroffen werden, waaronder:

Inzake pensioenen:

- het geleidelijk optrekken van de leeftijdsvoorwaarde voor vervroegd pensioen (samengevat wordt de leeftijdsvoorwaarde opgetrokken van 62 naar 63 jaar en de loopbaanvoorwaarde van 40 naar 42 jaar);
- het optrekken van de pensioengerechtigde leeftijd naar 66 jaar in 2025 en 67 jaar in 2030;
- het geleidelijk optrekken van de minimumleeftijd voor het overlevingspensioen van 50 jaar in 2025 tot 55 jaar in 2030;
- het afschaffen van de diplomabonificatie voor de loopbaanvoorwaarde voor het vervroegd pensioen (in het pensioenstelsel van het openbaar ambt);
- het afschaffen van de pensioenbonus;

In het stelsel van de werkloosheid met bedrijfstoeslag:

- de geleidelijke verstrenging van de toelatingsvoorwaarden tot de werkloosheid met bedrijfstoeslag;
- de geleidelijke veralgemening van de verplichting voor werklozen met bedrijfstoeslag om werk te zoeken;

---

⁷ Federaal Planbureau, De budgettaire gevolgen voor België van de vergrijzing tegen het jaar 2060, maart 2015

Inzake werkloosheid (met inbegrip van loopbaanonderbreking en tijdskrediet):

- het afschaffen van de anciënniteitstoelage en de uitkering voor niet gemotiveerd tijdskrediet;
- de verlaging van sommige uitkeringen;
- de verlaging van de leeftijd om een aanvraag voor een inschakelingsuitkering in te dienen en de invoering van een minimale diplomaverplichting voor jongeren onder de 21 jaar;
- de beperking van het aantal tijdelijke werkloosheidsdagen per werkgever;
- het optrekken van de leeftijd voor de eerste aanvragen voor landingsbanen;

Inzake gezondheidszorg:

- besparingen beschreven in de algemene beleidsnota Gezondheidszorg van november 2014, onder meer met betrekking tot de farmaceutische industrie, tot het remgeld bij specialisten, ...

Inzake arbeidsongeschiktheid

- strengere procedures voor de toekenning en de controle, opzetten van een herintegratieprogramma na drie maanden primaire arbeidsongeschiktheid, ...
- afschaffing voor nieuwe begunstigden van de stijging van de RIZIV-uitkeringen voor arbeidsongeschikte werklozen;
- vanaf 1 januari berekening van de RIZIV-uitkeringen van de nieuwe begunstigden op basis van de gemiddelde wedde gedurende een referentieperiode van 12 maanden voorafgaand aan de arbeidsongeschiktheid (in plaats van de laatst ontvangen wedde).

Om de benadering van het Federaal Planbureau te bevestigen, is het belangrijk aan te geven dat de regering op de Ministerraad van 3 april verschillende voorontwerpen van wet en een ontwerp van koninklijk besluit heeft goedgekeurd. Deze wetgevende teksten hebben onder meer betrekking op het optrekken van de wettelijke pensioenleeftijd en op het vervolg van de hervorming met betrekking tot het vervroegd pensioen. Andere door de regering besliste maatregelen werden niet in aanmerking genomen in voormeld verslag, hetzij om technische redenen, hetzij omwille van de onzekerheid verbonden aan hun toepassingsmodaliteiten.

Volgens het referentiescenario waarnaar het verslag van het Federaal Planbureau verwijst zouden de totale sociale uitgaven stijgen van 25,3 % bbp in 2014 naar 27,4 % bbp in 2060, hetzij een budgettaire kost van de vergrijzing van 2,2 % bbp tussen 2014 en 2060. Ter vergelijking en om de impact van de door de regering besliste maatregelen te benadrukken: het verslag 2014 van de SCV ging uit van een budgettaire kost van de vergrijzing van 4,2 % bbp tussen 2013 en 2060. De posten pensioenen en gezondheidszorg verklaren deze evolutie grotendeels. De positieve evolutie tussen het verslag van de SCV in juli 2014 en het verslag van het Federaal Planbureau in maart 2015 wordt bijna uitsluitend verklaard door de verlaging van de budgettaire kost van de vergrijzing verbonden aan de pensioenen, ten gevolge van de hervormingen waartoe de regering beslist heeft. We moeten er echter ook rekening mee houden dat de demografische vooruitzichten die in het verslag van het Federaal Planbureau voorgesteld worden gunstiger zijn dan de vooruitzichten uit het verslag van het SCV van juli 2014, in die mate dat ze getekend zijn door een kleinere stijging van de afhankelijkheidsratio van ouderen.

Tabel 16: Budgettaire gevolgen van de vergrijzing

Componenten van de budgettaire kost van de vergrijzing					2014-	2020-	2014-
	2014	2020	2040	2060	2020	2060	2060
Pensioenen	10,4	11,0	12,9	12,8	0,6	1,8	2,4
Werknemersregeling	5,6	6,1	7,3	7,2	0,5	1,0	1,5
Zelfstandigenregeling	0,8	0,9	1,1	1,0	0,1	0,2	0,2
Overheidssector	3,9	4,0	4,5	4,6	0,1	0,6	0,7
Gezondheidszorg	8,0	8,4	10,0	9,8	0,4	1,4	1,9
Arbeidsongeschiktheid	1,7	1,9	2,0	1,5	0,1	-0,4	-0,2
Werkloosheid	2,3	1,7	1,1	1,1	-0,6	-0,6	-1,2
Kinderbijslag	1,6	1,4	1,2	1,1	-0,2	-0,3	-0,5
Overige sociale uitgaven	1,3	1,3	1,3	1,2	0,0	-0,2	-0,2
Totaal	25,3	25,7	28,5	27,4	0,4	1,7	2,2
<i>p.m. Lonen van het onderwijzend personeel</i>	3,9	3,7	3,7	3,7	-0,2	0,0	-0,1

Bron: Federaal Planbureau, De budgettaire gevolgen voor België van de vergrijzing tegen het jaar 2060, maart 2015, p. 13

4.1.3. Beleidsstrategie

Het begrotingsbeleid is altijd een belangrijk element geweest van de Belgische strategie om het hoofd te bieden aan de budgettaire impact van de vergrijzing. Het is echter slechts één van de elementen van de strategie van de Belgische overheid, die zich toespitst op drie fundamentele krachtlijnen.

De overheid heeft ervoor gekozen de overheidsfinanciën geleidelijk aan naar een evenwicht te leiden en daarbij de economische groei te vrijwaren. De verschillende overheidsniveaus hebben zich ertoe verbonden een begrotingsevenwicht te bereiken. De vermindering van de schuldgraad die hieruit moet voortvloeien, moet het mogelijk maken de komende interestlasten te verminderen; de marge die zo vrijkomt, kan onder meer gebruikt worden om het hoofd te bieden aan de stijgende uitgaven op het vlak van sociale bescherming.

De tweede krachtlijn is van economische aard en betreft het optrekken van de tewerkstellingsgraad en het stimuleren van het productiepotentieel. Een groter aantal actieve personen zorgt voor een betere spreiding van de financieringskost van de sociale uitgaven.

De derde pijler van de Belgische strategie om het hoofd te bieden aan de vergrijzing beoogt de hervorming van de sociale zekerheid om een sterke, betaalbare en solidaire sociale zekerheid te verzekeren.

Deze drie strategische assen zijn onderling afhankelijk, de vooruitgang die op een as geboekt wordt versterkt de andere assen. Zo zetten de structurele hervormingen die momenteel door de overheid doorgevoerd worden op het vlak van de pensioenen en de arbeidsmarkt ertoe aan meer te werken, waarden ze de arbeid op en moeten ze tot een beduidende stijging van de tewerkstellingsgraad en een verlaging van de budgettaire kost van de vergrijzing leiden (cf. supra). Tegelijkertijd verzekeren ze de toekomst van het pensioenstelsel via herverdeling en dragen ze bij tot een grotere rechtvaardigheid tussen werknemers ten opzichte van dit systeem.

4.2. *Contingent liabilities*

De houdbaarheid van de overheidsfinanciën wordt niet alleen bepaald, naast andere factoren, door de evolutie van de vaststaande verplichtingen van de overheid, maar ook door die van de voorwaardelijke verplichtingen (*contingent liabilities*). Die voorwaardelijke verbintenissen maken geen deel uit van de overheidsschuld maar vormen slechts een potentiële schuld. Wanneer waarborgen worden ingeroepen, leiden ze tot kapitaaloverdrachten en hebben ze aldus een ongunstige weerslag op het vorderingensaldo en bijgevolg op de overheidsschuld.

4.2.1. Entiteit I

De federale overheid heeft tot nu toe nog nooit een betaling moeten uitvoeren in het kader van een waarborgovereenkomst gesloten tijdens de financiële crisis met een financiële instelling.

In het kader van de financiële crisis sinds 2008 werden door de federale overheid waarborgen toegekend op enerzijds interbankenleningen van Dexia en anderzijds op gestructureerde risicovolle activa van enkele financiële instellingen. In de loop van 2014 verminderde het totale uitstaande netto gewaarborgde bedrag ten gunste van financiële instellingen van 45,36 miljard EUR tot 37,56 miljard EUR door het terugbetalen van de gewaarborgde bedragen of door de stopzetting van de waarborgregeling. Op 28 mei 2014 werd de laatste in het kader van de waarborgregeling van 2008 gewaarborgde lening van Dexia terugbetaald (uitstaande bedrag eind 2013 van 5,88 miljard EUR). In september 2014 heeft KBC (uitstaande waarborg ten belope van 4,70 miljard EUR eind 2013) de laatste twee gewaarborgde gestructureerde activa in de vorm van *Collateral Debt Obligations* (CDO's) afgebouwd. Op 31 maart 2014 werd de waarborgovereenkomst ten gunste van Ageas (uitstaand bedrag eind 2013 van 890,9 miljoen EUR) in verband met Fortis RPN CASHES stopgezet.

Thans loopt alleen nog de waarborgregeling van 2011/2013 ten gunste van Dexia voor een maximaal bedrag van 85 miljard EUR, waarin België een aandeel heeft van 51,41 % (bijna 43,7 miljard EUR). Eind 2014 bedroeg de blootstelling van België aan Dexia 37,56 miljard EUR, tegenover 33,90 miljard EUR eind 2013. Dit bedrag is toegenomen omdat bijkomende

leningen werden aangegaan wegens de toegenomen behoefte aan 'cash collateral' als gevolg van de gedaalde rentevoeten. Op 6 april 2015 beliep het uitstaande bedrag van de Staatswaarborg ten gunste van Dexia 37,28 miljard EUR, een weinig lager dan het bedrag eind 2014. Zoals de zaken er nu voor staan, is er op basis van de prospectieve risicoanalyse van de Administratie van de Thesaurie binnen de twee jaar geen risico dat een beroep zal moeten worden gedaan op de staatswaarborg ten gunste van Dexia, de restbank die thans op ordelijke wijze wordt afgewikkeld. De financiële toestand van Dexia, die regelmatig wordt opgevolgd, is normaal gezien onder controle.

Afgezien van de waarborgen toegekend in het kader van de financiële crisis vanaf 2008 was er globaal gezien een dalende trend van de schulden van instellingen of ondernemingen waarvan de schuldendienst gewaarborgd is door de federale Staat. Eind 2014 bedroeg die door de Staat gewaarborgde schuld, inclusief de beperkte historische schulden voor de schoolgebouwen van de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap van vóór 1988, 3,67 miljard EUR. Aldus bedroeg de totale door de federale Staat gewaarborgde schuld eind december 2014 41,2 miljard EUR of 10,25 % bbp. Dit is een opmerkelijke daling ten opzichte van eind 2013 (49,9 miljard EUR of 12,63 % bbp), ondanks de lichte toename van de gewaarborgde schuld van Dexia. Op te merken valt dat dit bedrag niet de bedragen bevat die gewaarborgd zijn door de depositogarantieregeling beheerd door het Bijzonder Beschermingsfonds voor de deposito's, de levensverzekeringen en het kapitaal van erkende coöperatieve vennootschappen, een functie uitgeoefend door de Deposito- en Consignatiekas van de Administratie van de Thesaurie.

Als vergoeding voor het toekennen van de waarborgen (*service fee*) in het kader van de financiële crisis werd op basis van vastgestelde rechten door de federale overheid in 2011 728,9 miljoen EUR, in 2012 749,1 miljoen EUR, in 2013 541,9 miljoen EUR en in 2014 371,0 miljoen EUR van financiële instellingen ontvangen. Voor dit jaar zouden die niet-fiscale ontvangsten volgens de recentste raming 53,3 miljoen EUR bedragen. Die gevoelige achteruitgang de laatste jaren hangt samen met de afname van het uitstaande bedrag van de staatswaarborgen en met het feit dat vanaf 2015 enkel nog de waarborg overblijft ten gunste van Dexia, dat daarvoor slechts een heel geringe vergoeding betaalt.

Volledigheidshalve dient er nog op gewezen dat België als eurolidstaat ook waarborgen toekende aan de leningen van de Europese Financiële Stabiliteitsfaciliteit (EFSF) in verhouding tot zijn aandeel in het kapitaal van de ECB (thans 3,72 %). Die waarborgen zijn niet meegerekend bij de 'contingent liabilities' omdat de door de EFSF verstrekte leningen door Eurostat tot de bruto geconsolideerde overheidsschuld worden gerekend. Eind 2014 verhoogde de weerslag van de steun via het EFSF de Belgische overheidsschuld cumulatief over 2011, 2012, 2013 en 2014 met 7,03 miljard EUR (of 1,75 % bbp). De functie van het EFSF is overgenomen door het *European Stability Mechanism* in oktober 2012.

Tenslotte dient nog vermeld dat ook de gewesten en gemeenschappen waarborgen hebben toegekend, die in het kader van de Richtlijn 2011/85/EU van de Raad van 8 november 2011 tot vaststelling van voorschriften voor de begrotingskaders van de lidstaten, naast de Staatswaarborgen ook worden gepubliceerd. Deze waarborgen komen hierna aan bod.

Tabel 17: Contingent liabilities (enkel de Federale Overheid)

Voorwaardelijke vastleggingen <i>In % van bbp</i>	Eind 2014	2015 (1)
Garanties	10,25	8,00
waaronder de financiële sector	9,34	7,02

(1) Voor de schoolgebouwen van de Franse Gemeenschap en van de Vlaamse Gemeenschap geldt de toestand op 31 december 2014 van een historische schuld van vóór 1988.

4.2.2. Entiteit II⁸

a) Vlaams Gewest

Het totaal uitstaand bedrag op 31/12/2014 van de door het Vlaams Gewest gewaarborgde schulden bedraagt 12,2 miljard EUR (3,1 % bbp).

De lijst van de gewaarborgde schulden door het Vlaams Gewest is divers maar kan opgedeeld worden in drie grote categorieën: 1) waarborgen aan (lokale) overheden 2) waarborgen gedekt door activa en 3) economische waarborgen.

De verdeling van de lijst over deze categorieën geeft een goed beeld van het risicoprofiel van de verleende waarborgen. De eerste groep is de groep van gewaarborgde (lokale) overheden. Het risico dat de Vlaamse overheid loopt op deze waarborgen is beperkt. Ze zijn namelijk verstrekt aan lokale overheden of in min of meerdere mate verzelfstandigde agentschappen van de Vlaamse overheid zelf. Deze eerste categorie wordt vooreerst gesubsidieerd vanuit de Vlaamse overheid. Bovendien heeft de Vlaamse overheid veelal een controlerende functie via regeringscommissarissen (agentschappen) of het Agentschap Binnenlands Bestuur (lokale overheden). Hierdoor kan de Vlaamse overheid de financiële situatie van die actoren opvolgen of soms zelfs beïnvloeden. Die laatste zijn dan ook meestal opgenomen in de geconsolideerde schuld van ofwel de Vlaamse overheid of de lokale besturen. De uitstaande gewaarborgde schuld op 31/12/2014 van deze categorie bedraagt 900 miljoen EUR.

De tweede categorie van verleende waarborgen door het Vlaamse Gewest is gedekt door onderliggende activa. Veelal beschikt de Vlaamse overheid hier over voldoende zekerheden om de uitgewonnen bedragen in substantiële mate terug te winnen. Die zekerheid is in vele gevallen een hypotheek al of niet in eerste orde. De Vlaamse Gemeenschap verleent in sommige gevallen echter ook waarborgen aan de passiefzijde van vennootschappen zonder directe band met hun actief, bijvoorbeeld aan de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) en het Vlaams Woningfonds (VWF). De financiële gezondheid van de entiteiten van die gewaarborgde leningen worden opgevolgd door de Vlaamse overheid om tijdig mogelijke financieringsrisico's te kunnen detecteren. Hierdoor is ook het risico op uitwinning

---

⁸ Deze sectie is gebaseerd op de bijdragen van de verschillende gefedereerde entiteiten.

van een waarborg bij die categorie zeer beperkt. De uitstaande gewaarborgde schuld op 31/12/2014 van deze categorie bedraagt 10,4 miljard EUR.

Een derde categorie betreft de waarborgen verleend aan bedrijven ter versterking van de economie en de innovatie. Deze categorie is de meest risicovolle voor de Vlaamse overheid. Het waarborgpercentage betreft hier echter bijna nooit de volle 100% van de lening. Weliswaar zijn veelal pari passu-overeenkomsten opgemaakt met de banken of kan de waarborg pas uitgewonnen worden nadat alle (persoonlijke) zekerheden benut zijn. De uitstaande gewaarborgde schuld op 31/12/2014 van deze categorie bedraagt 900 miljoen EUR.

Door de uitbreiding van de overheidsperimeter door het Instituut voor Nationale Rekeningen zijn in 2014 een aantal belangrijke actoren in de sociale huisvestingssector die waarborgen verkrijgen van de Vlaamse Overheid geherklasseerd. Ook de alternatief gefinancierde investeringsschema's van VIPA werden geherklasseerd alsook het project Scholen van Morgen. Hierdoor zitten deze actoren niet enkel in de gewaarborgde schuld van de Vlaamse overheid maar ook in de geconsolideerde schuld. Naar aanleiding van deze consolidatie wordt momenteel onderzocht of het niet beter is om deze instellingen die gewaarborgde leningen uitgeven op een andere manier te financieren. Hierbij zou de Vlaamse overheid zelf leningen aangaan op de kapitaalmarkt. Een gewaarborgde lening is immers in principe iets duurder dan een rechtstreekse financiering door de Vlaamse overheid.

Als gevolg van de doelstellingen geformuleerd in het Grond- en Pandenbeleid voor de sociale huisvestingssector, het project Scholen van Morgen en het VIPA in de welzijnssector zal de geconsolideerde schuld van de Vlaamse Overheid de komende jaren stijgen. Eind 2014 bedraagt de geconsolideerde schuld van de Vlaamse Overheid 18,8 miljard EUR (cijfer nog niet definitief).

b) Franse Gemeenschap

De gevrijwaarde schuld door de Franse Gemeenschap is als volgt geëvolueerd tijdens de laatste drie jaar:

<i>Bedragen in €</i>	31/12/2012	31/12/2013	31/12/2014
Promotieovereenkomsten	62,429,977.00	54,677,892.79	46,690,069.39
Leningen gefundeerd op kredietopeningen	0.00	0.00	0.00
Leningen - Sporthallen	0.00	0.00	0.00
Totaal andere schulden (Rekenhof) [1]	62,429,977.00	54,677,892.79	46,690,069.39
Waarborgfonds Scholen vrij netwerk ^[1]	426,641,871.26	462,405,882.44	463,920,145.55
Waarborgfonds Scholen officieel netwerk ^[2]	63,632,742.84	63,373,463.82	94,362,668.23
Totaal scholen [2]	490,274,614.10	525,779,346.26	558,282,813.78
RTBF lange termijn	81,711,888.49	80,278,974.00	79,066,759.00
RTBF korte termijn	5,700,000.00	0.00	0.00
Totaal RTBF^[3] [3]	87,411,888.49	80,278,974.00	79,066,759.00
SLF - Bois St-Jean	22,774,122.77	22,121,394.57	21,437,400.69
Bioscoop Le Palace	917,834.51	3,192,792.61	6,679,451.16
Totaal Andere waarborgen [4]	23,691,957.28	25,314,187.18	28,116,851.85
Totaal waarborgen FG = [1]+[2]+[3]+[4]	601,378,459.87	631,372,507.44	665,466,424.63

[1] Dienst met afzonderlijk beheer dat beschikt over een reserve voor eventueel beroep op waarborg & Waarborg op erfgoed.

[2] Voornaamste schuldenaars: gemeenten en provincies.

[3] Schuldenlast onderworpen aan een dubbel plafond: de waarde van de vaste activa en een absoluut maximum van 125,4 miljoen.

c) Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Het totaal uitstaand bedrag op 31/12/2014 van de door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gewaarborgde schulden bedraagt 2,6 miljard EUR.

Sinds 1999 is de jaarlijkse graad waarin beroep gedaan wordt op de waarborg ten opzichte van het totaal uitstaand bedrag bijzonder laag, zoals blijkt uit de tabel hieronder.

Tabel 18: Beroep op door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gewaarborgde schulden

Jaar	Gegarandeerde schuld (miljoen EUR)	Beroepsgraad
1999	485	0,00%
2000	475	0,00%
2001	483	0,00%
2002	524	0,15%
2003	596	0,21%
2004	692	0,01%
2005	823	0,07%
2006	842	0,12%
2007	1.101	0,13%
2008	2.044	0,01%
2009	2.094	0,00%
2010	2.102	0,00%
2011	2.279	2,95%
2012	2.493	0,00%
2013	2.655	0,00%
2014	2.631	0,00%

Opmerking: in 2011 wordt de beroepsgraad van 2,95 % essentieel verklaard door de vereffening van de Gemeentelijke Holding. Deze uitzonderlijke gebeurtenis werd veroorzaakt door de ineenstorting van de beurswaarde van het Dexia-aandeel dat het grootste deel van het actief van de Gemeentelijke Holding uitmaakte. Dit beroep op de waarborg werd volledig in 2011 opgetekend in de gewestrekeningen. Desondanks werd de begrotingsdoelstelling 2011 van het Gewest gehaald. De huidige portefeuille van door het Gewest gewaarborgde schulden houdt dit soort risico's niet meer in.

Inschatting en kwantificering van het huidige risico

Vier entiteiten staan voor meer dan 80 % van de door het Gewest gewaarborgde schulden: het Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën (BGHGT), de Brusselse Maatschappij voor Waterbeheer (BMWV), het Woningfonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Hydrobru (Brusselse intercommunale voor waterdistributie en sanering).

Onze risicoanalyse met betrekking tot de gewestelijke financiën zal zich dus tot deze entiteiten beperken.

Wat het BGHGT betreft, verleent het Gewest zijn waarborg voor de leningen aangegaan door het Fonds om de Taken 1 (verlenen van leningen aan de gemeenten die financiële moeilijkheden ondervinden), 2 (financiële bemiddeling ten gunste van de gemeenten) en 5 (steun aan de gemeenten om hun investeringen te financieren) te financieren.

Voor de Taken 1 en 5 neemt het Gewest de volledige verantwoordelijkheid voor de terugbetaling van het kapitaal en de interesten op zich. Voor Taak 2 geniet het BGHGT een schuldvordering op de gemeenten: deze financiële stromen beantwoorden precies aan de bedragen waartoe het Fonds zich ten opzichte van de banken engageerde. De financiële activa dekken dus de door het Gewest gewaarborgde schulden voor een gelijkwaardig bedrag.

Wat het Woningfonds betreft dekt de gewestelijke waarborg alle leningen aangegaan bij banken waarmee het hypothecaire leningen kan toestaan aan particulieren. Het bestaan van dergelijke inkomenspost en van een toelage die elk jaar door het Gewest toegekend wordt, zorgt voor een zeer laag risico dat er een beroep gedaan wordt op de waarborg.

Voor het BMWV betreft de gewestelijke waarborg vooral de bedragen die het BMWV verschuldigd is aan het bedrijf Aquiris, concessiehouder van het Waterzuiveringsstation van Brussel-Noord. De inkomsten van de BMWV bestaan grotendeels uit de inkomsten van de saneringsdienst die door Hydrobru gefactureerd worden en uit de gewestelijke subsidies. Deze garantie houdt dus maar een zeer beperkt risico in.

In 2014 heeft de BMWB een lening aangegaan van 100 miljoen EUR bij de EIB. Deze lening wordt door het Gewest gewaarborgd maar tot op heden werd deze waarborg nog niet aangesproken.

Tenslotte staat het Gewest voor Hydrobru borg voor een lening bij de EIB ten bedrage van maximum 210 miljoen EUR. Hydrobru haalt zijn inkomsten uit de verkoop van water en uit de saneringsbijdragen, twee belangrijke elementen van de prijs van het water, die door Hydrobru voorgesteld, maar door de Regering goedgekeurd wordt. De stabiele en voorspelbare aard van de inkomensposten van Hydrobru zorgen voor een zeer laag risico dat er een beroep gedaan wordt op de waarborg.

Eind 2014 heeft Hydrobru een lening aangegaan van 250 miljoen EUR bij de EIB. Deze lening wordt door het Gewest gewaarborgd maar tot op heden werd deze waarborg nog niet aangesproken.

Tabel 19: Contingent liabilities

Voorwaardelijke vastleggingen <i>In miljoen euro</i>	2014	2015
Waarborgen	2631	2756
Waarvan financiële sector	0	0

d) Franse Gemeenschapscommissie

De waarborgen gegeven door de COCOF betreffen de leningen afgesloten door het Institut bruxellois francophone pour la Formation Professionnelle, voor een bedrag van maximum 6 miljoen euro in 2012.

In 2013 heeft het College zijn goedkeuring verleend aan het project van hypothecaire inschrijving, en een terrein waarvan de COCOF de eigenaar belast met een mandaat, teneinde een lening te waarborgen van 4.961.000 EUR door de VZW HOPPA voor de bouw van een dagcentrum en een verblijfscentrum voor mindervaliden.

Deze waarborgen zijn verbonden met activa; ze bieden dus weinig risico voor het budget van de COCOF.

e) Duitstalige Gemeenschap

Voorwaardelijke vastleggingen <i>in miljoen euro</i>	2014	2015
Waarborgen	0,40	0,40
waaronder de financiële sector	0,00	0,00

5. Kwaliteit van de overheidsfinanciën

Het voortzetten van een duurzame sanering van de overheidsfinanciën om een houdbare en evenwichtige economische groei te verzekeren, blijft een essentiële doelstelling van de Belgische regering. In dit kader wordt een geloofwaardige strategie van begrotingssanering ontwikkeld.

Er wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de werkgelegenheid. Naast de hervormingen van de pensioenen en van de arbeidsmarkt die eerder zijn goedgekeurd, werden nieuwe structurele maatregelen genomen om de werkgelegenheid, in het bijzonder bij de jongeren en de ouderen, te stimuleren en het groeipotentieel van de Belgische economie te versterken.

De Belgische regering heeft zich er eveneens toe verbonden om het belastingstelsel grondig te hervormen. Voorafgaand aan deze hervorming werden verschillende maatregelen genomen om de belasting op arbeid te verschuiven naar andere inkomstenbronnen. De fiscaliteit heeft aldus een stimulerend effect op de werkgelegenheid en wordt eveneens billijker gemaakt door een grotere bijdrage van de verschillende inkomstencategorieën.

Bovendien wordt voorrang gegeven aan het streven naar een grotere efficiëntie van de overheidsuitgaven om besparingen te realiseren, waarbij tegelijkertijd moderne en kwaliteitsvolle overheidsdiensten worden aangeboden aan de gebruikers. De strikte opvolging van de uitgaven wordt eveneens versterkt door de vastlegging van verminderingpercentages voor bepaalde primaire uitgaven. Voorts worden middelen vrijgemaakt ten gunste van als prioritair beschouwde beleidsdomeinen, zoals justitie of veiligheid.

5.1. De werkgelegenheid van oudere werknemers bevorderen

Ondanks een verbetering blijft de werkgelegenheidsgraad van oudere werknemers in België relatief laag. Nieuwe maatregelen werden genomen om hun aanwezigheid op de arbeidsmarkt te verlengen.

De mogelijkheden om de arbeidsmarkt vervroegd te verlaten werden beperkt. De leeftijdsvoorwaarden voor het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage (SWT), voorheen bruggpensioen genoemd, werden verder verstrengd om het gebruik van dit stelsel te

verminderen. Sinds 2015 wordt de leeftijd om recht op het SWT (algemeen stelsel) te hebben, voor de nieuwe instromers opgetrokken van 60 tot 62 jaar. Afwijkingen worden voorzien voor specifieke groepen of voor de werknemers die slachtoffer zijn van een herstructurering.

Het specifieke eindloopbaantijdscrediet in de privésector werd eveneens beperkt; dit tijdscrediet biedt de mogelijkheid om het aantal werkuren te verminderen tot aan de pensioenleeftijd. Vanaf 2015 wordt het tijdscrediet tussen 50 en 54 jaar afgeschaft en wordt de leeftijdsgrens voor nieuwe aanvragen van 55 tot 60 jaar opgetrokken⁹.

Bovendien zal het verschil tussen de effectieve en de wettelijke pensioenleeftijd worden verminderd door een verdere verstrenging van de minimale leeftijds- en loopbaanvereisten om met vervroegd pensioen te gaan. De leeftijd waarop een vervroegd pensioen mogelijk is, wordt opgetrokken tot 62,5 jaar in 2017 en 63 jaar in 2018. De loopbaanvereiste wordt verhoogd tot 41 jaren in 2017 en 42 jaren in 2019.

Daarnaast heeft de regering een voorontwerp van wet goedgekeurd dat voorziet in de optrekking van de wettelijke pensioenleeftijd van 65 tot 66 jaar in 2025 en tot 67 jaar in 2030. Op langere termijn is de regering van plan tegen 2030 een puntensysteem voor de berekening van het pensioen in te voeren, dat de opgebouwde rechten op een correcte manier zal weerspiegelen. Er wordt gepland een wettelijk kader vast te stellen voor de automatische aanpassing om op pensioen of vervroegd op pensioen te gaan, in functie van de demografische en financiële ontwikkelingen van het pensioenstelsel en van de stijging van de levensverwachting, waarbij zware beroepen in aanmerking worden genomen. De toepassingsmodaliteiten van de hervormingen zullen binnen het Nationaal Pensioencomité worden besproken met de sociale partners.

Oudere werklozen worden ertoe aangezet op de arbeidsmarkt terug te keren door de afschaffing van financiële voordelen en door activeringsmaatregelen. De anciënniteitstoelage voor oudere werklozen (personen die ouder dan 50 jaar zijn, die een beroepsverleden van minstens 20 jaar hebben en die al minstens een jaar werkloos zijn) werd in 2015 afgeschaft voor de nieuwe instromers. Het principe van de beschikbaarheid van werklozen voor werk wordt geleidelijk uitgebreid tot 65 jaar, met een stelsel dat zal worden aangepast aan de

---

⁹ Een geleidelijke afschaffing is voorzien voor lange loopbanen, zware beroepen en ondernemingen in herstructurering.

bijzonderheden van deze groep en dat door elk gewest zal moeten worden geconcretiseerd. De personen die vanaf 2015 recht op het SWT krijgen, zullen een persoonlijke begeleiding moeten aanvaarden.

Aangezien het stimulerend effect van de pensioenbonus op de verlenging van de loopbaan beperkt was, werd die vanaf 2015 afgeschaft voor degenen die op deze datum de voorwaarden om er recht op te hebben niet naleven. In de andere gevallen wordt het voordeel behouden.

Werken na de wettelijke pensioenleeftijd blijft aangemoedigd. Een pensioen en een baan combineren wordt vergemakkelijkt door de afschaffing in 2015 van de maxima inzake toegestane beroepsinkomsten voor de personen die de wettelijke pensioenleeftijd hebben bereikt of die een loopbaan van meer dan 45 jaar hebben. Indien de voorwaarden niet worden nageleefd, wordt de sanctie in geval van overschrijding van het toegestane grensbedrag versoepeld.

Wat de pensioenberekening betreft, kunnen bijkomende pensioenrechten voortaan worden opgebouwd door de werknemers die hun beroepsactiviteiten voortzetten na het bereiken van de referentieloopbaan (namelijk 14.040 dagen), door de afschaffing van het principe van eenheid van loopbaan.

De hervorming van het overlevingspensioen wordt verdergezet om de eraan gebonden werkloosheidsvallen weg te werken. Het bedrag van dit pensioen hangt immers af van de combinatie ervan met een maximumbedrag van toegestane beroepsinkomsten; daardoor kunnen de begunstigden ertoe aangezet worden om hun beroepsactiviteit te verminderen of de arbeidsmarkt te verlaten. De hervorming bestaat in een geleidelijke verhoging van de leeftijd waarop het overlevingspensioen wordt toegekend, zodat de leeftijd wordt opgetrokken van 50 jaar in 2025 tot 55 jaar in 2030.

Een in de tijd beperkte overgangsuitkering wordt toegekend wanneer de minimumleeftijd om recht te hebben op het overlevingspensioen niet wordt bereikt. Deze uitkering mag volledig worden gecumuleerd met beroepsinkomsten, zodat de werkloosheidsvallen worden weggewerkt.

5.2. De deelname aan de arbeidsmarkt stimuleren

De deelname aan de arbeidsmarkt wordt aangemoedigd door verlagingen van fiscale en parafiscale lasten op arbeid, ten gunste van zowel de werkgevers als de werknemers, en door wijzigingen in het werkloosheids- en ziekte- en invaliditeitsstelsel.

Door de verhoging van de aftrek voor de forfaitaire beroepskosten krijgen alle werknemers sinds 2015 een hoger nettoloon, zonder bijkomende kosten voor de werkgevers. De weerslag van deze maatregel is belangrijker voor de werknemers met lage lonen, aangezien het percentage van de aftrekbare kosten afneemt naarmate de beroepsinkomsten toenemen.

De fiscale werkbonus (belastingvermindering) ten gunste van werknemers met een laag loon zal vanaf 2016 worden verhoogd. De toename van deze bonus zal tot uiting komen in de berekening van de bedrijfsvoorheffing, zodat deze toename onmiddellijk merkbaar zal zijn. Het percentage van de gedeeltelijke vrijstelling van doorstorting van de bedrijfsvoorheffing voor nachtarbeid en ploegenarbeid zal in 2016 eveneens worden verhoogd. Beide maatregelen combineren in 2016 de verhogingen die in 2015 en 2017 in het Competitiviteitspact worden voorzien, om hun weerslag te maximaliseren.

De werkgelegenheid van jongeren wordt eveneens bevorderd door de toekenning van bijkomende middelen voor de startersjobs (banen voor jongeren met een opleiding op de werkplaats). De jobcreatie in kmo's zal worden aangemoedigd door de verhoging van de vrijstelling van werkgeversbijdragen voor de eerste drie banen in deze ondernemingen (50 EUR per kwartaal).

Bovendien is de regering van plan om het basistarief van de werkgeversbijdragen vóór het einde van de zittingsperiode tot 25 % te verlagen voor alle werkgevers door de budgettaire middelen van de forfaitaire structurele vermindering en van de hoge lonen, alsook van de omzetting van de algemene vrijstelling van doorstorting van de bedrijfsvoorheffing van 1 % aan te wenden. De bijdragepercentages van minder dan 25 %, met name voor de lage lonen, zullen ongewijzigd blijven. Het is de bedoeling dat geen enkele werkgever er op verliest na deze hervorming.

De horecasector wordt ondersteund door de afschaffing van de lasten op overuren en de invoering van een forfaitaire taxatie van de gelegenheidsarbeid.

Om de overgang naar een voltijdse baan te bevorderen, wordt de inkomensgarantie-uitkering (uitkering voor werklozen die het werk deeltijds hervatten) gehalveerd na twee jaar deeltijds werken gecombineerd met deze uitkering.

Wat de jongeren betreft, wordt de maximumleeftijd om recht op een inschakelingsuitkering (forfaitaire uitkering voor jonge werklozen na hun studie) te hebben vanaf januari 2015 van 30 tot 25 jaar verlaagd. Vanaf september 2015 zal het recht op de inschakelingsuitkeringen voor jongeren van minder dan 21 jaar worden gekoppeld aan het behalen van een diploma.

De berekeningswijze van de werkloosheidsuitkeringen en van de ziekte- en invaliditeitsuitkeringen werd in 2015 eveneens gewijzigd. Die is voortaan gebaseerd op het gemiddelde loon dat gedurende de referentieperiode van 12 maanden vóór de uitkeringsaanvraag wordt ontvangen. Wat de tijdelijke werkloosheid betreft, wordt het vergoedingspercentage van 70 % tot 65 % verminderd en wordt het aantal dagen van economische werkloosheid per werkgever beperkt.

De uitkering voor het niet gemotiveerd tijdskrediet en de niet gemotiveerde loopbaanonderbreking werd in 2015 afgeschaft voor de nieuwe instromers.

Hervormingsmaatregelen beogen de bevordering van de herinschakeling van arbeidsongeschikten, in functie van hun geschiktheden. Een herinschakelingsplan zal binnen 3 maanden na het begin van de arbeidsongeschiktheid moeten worden ontwikkeld en een herinschakelingstraject zal desgevallend worden opgezet. Daarnaast worden de toekennings- en controleprocedures inzake de ziekte- en invaliditeitsuitkeringen verstrengd. Bovendien wordt de verhoging van de ziekte- en invaliditeitsuitkering die aan arbeidsongeschikte werklozen wordt toegekend, vanaf 2015 afgeschaft voor de nieuwe instromers.

Ten slotte zullen de administratieve sancties inzake werkloosheid en ziekte en invaliditeit worden versterkt.

5.3. De bedrijvigheid van de ondernemingen ondersteunen

De lastenverlagingen op arbeid, die in de vorige afdeling worden beschreven, dragen bij tot de ondersteuning van de bedrijvigheid van de ondernemingen.

Om de Belgische ondernemingen competitiever maken, heeft de regering zich ertoe verbonden om vóór het einde van de legislatuur de loonhandicap, die sinds 1996 ten opzichte van de drie buurlanden is opgelopen, volledig weg te werken. Meerdere maatregelen moeten bijdragen tot het bereiken van deze doelstelling: een indexsprong, het vervroegen naar 2016 van de lastenverlagingen die voor 2017 in het Competitiviteitspact waren voorzien en een loonmatiging over de periode 2015-2016.

De maximummarge voor de evolutie van de Belgische loonkosten werd in 2015 en in 2016 bepaald op respectievelijk 0 % en 0,5 % van de brutoloonmassa. Het gaat om een totale kost voor de werkgever, alle lasten inbegrepen. Een bijkomende enveloppe van 0,3 % zal in 2016 worden toegekend voor netto verhogingen, zonder bijkomende kosten voor de werkgevers. Op verzoek van de sociale partners zullen de nominale waarde en de fiscale aftrekbaarheid van de maaltijdcheques worden verhoogd. Het maximumbedrag van de niet-recurrente resultaatgebonden voordelen die van belasting worden vrijgesteld, zal eveneens worden opgetrokken.

Er wordt eveneens gepland de wet van 1996 tot bevordering van de werkgelegenheid en tot preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen te herzien. De ontwikkelingen die in de laatste twee jaren in de buurlanden werden waargenomen, zullen in aanmerking moeten worden genomen om de loonnorm te bepalen en een automatisch correctiemechanisme voor de vastgestelde overschrijdingen zal toegepast worden.

De toegang tot financiering voor nieuwe kleine ondernemingen (ondernemingen van minder dan vier jaar) zal ook worden vergemakkelijkt. Een belastingvermindering zal vanaf juli 2015 worden toegekend aan de particulieren die investeren in aandelen die onlangs door start-up's worden uitgegeven. De vermindering zal 45 % bedragen voor de aandelen van micro-ondernemingen en 30 % voor de kmo's. Deze ondernemingen zullen bovendien een vrijstelling van doorstorting van bedrijfsvoorheffing genieten (20 % voor de micro-ondernemingen en 10 % voor de kmo's).

De crowdfunding zal eveneens fiscaal worden aangemoedigd, met name op basis van modaliteiten die gelijksoortig zijn aan de belastingvermindering voor de particulieren.

5.4. Een tax shift van de belasting op arbeid naar andere soorten inkomsten

De hierboven beschreven lastenverlagingen op arbeid worden op budgettair vlak gecompenseerd door de verhoging van andere soorten belastingen of door de invoering van nieuwe belastingen. Bovendien worden de fiscale uitgaven beperkt door de niet-indexering van 2015 tot 2018 van verschillende belastingverminderingen die niet aan arbeid zijn gebonden.

Verscheidene maatregelen betreffen de accijnzen. Deze laatste worden voortaan elk jaar geïndexeerd, rekening houdend met de inflatie en het concurrentierisico (behalve de accijnzen op tabak en op bier¹⁰). Accijnzen op diesel zullen eveneens in 2016 geleidelijk worden verhoogd door toepassing van het positief kliksysteem. De toename zal voor de beroepsdiesel worden geneutraliseerd door het terugbetalingssysteem.

De belastbare grondslag voor de heffing van de btw wordt eveneens verbreed. Sinds 2015 zijn de elektronische diensten, de telecommunicatiediensten en de omroepdiensten die worden verricht door Europese vennootschappen aan particulieren die hun woonplaats in België hebben, onderworpen aan de btw in België. Vanaf juli 2015 zal de btw-vrijstelling voor medische zorgen op het gebied van chirurgie en behandelingen worden afgeschaft voor de medische ingrepen van esthetische aard (behalve voor behandelingen met therapeutische doeleinden). In 2016 zal de toepassing van het verminderde btw-tarief van 6 % voor werk in onroerende staat aan privéwoningen worden beperkt tot woningen van meer dan 10 jaar in plaats van 5 jaar momenteel.

Door de verhoging in 2015 van de taks op de beursverrichtingen zullen de fiscale ontvangsten uit kapitaal kunnen toenemen.

De intercommunales die handelsactiviteiten uitoefenen en waarvan het boekjaar vanaf 1 juli 2015 wordt afgesloten, zullen worden onderworpen aan de vennootschapsbelasting. Met deze onderwerping wordt een loyale fiscale concurrentie verzekerd tussen de privé- en

---

¹⁰ De accijnzen op tabak zullen zodanig worden aangepast dat de ad valorem accijnzen gedeeltelijk zullen worden vervangen door specifieke accijnzen. De niet-indexering van de accijnzen op bier wordt gecompenseerd door de verhoging van de accijnzen op wijn.

de overheidssector en worden de ontvangsten uit de vennootschapsbelasting verhoogd. De bijdrage van de banksector wordt in 2015 en 2016 geleidelijk verhoogd door een maatregel met betrekking tot de aftrek voor risicokapitaal¹¹.

Een transparantietaks (ook "Kaaimantaks" genoemd) zal worden ingevoerd¹². Die betreft de toestanden waarin de normale belastingheffing wordt ontweken door middel van juridische constructies, maar vermijdt een dubbele belasting alsmede een belasting van de personen die de inkomsten niet effectief ontvangen. De via een juridische constructie ontvangen of uitgekeerde inkomsten zullen worden belast in de vorm van een fiscale fictie, alsof zij rechtstreeks in het bezit waren van de effectieve begunstigde.

Daarnaast wordt de bestrijding van de fiscale en sociale fraude versterkt.

5.5. Het beheersen van de uitgaven

De inspanningen voor meer efficiënte overheden en een meer kwaliteitsvolle dienstverlening aan de burgers, met behoud van de controle over de uitgaven, worden verdergezet.

De primaire uitgaven van de federale regering worden strikt beperkt. Wat de personeelsuitgaven betreft, worden lineaire besparingen gerealiseerd (4 % in 2015 en 2 % per jaar over de periode 2016-2019). Het aantal ambtenaren zal worden verminderd door de personeelsleden die het openbaar ambt verlaten slechts gedeeltelijk te vervangen. De lineaire besparingen betreffen eveneens de investeringskredieten, de werkingskredieten en de facultatieve subsidies. Daarnaast hebben een aantal departementen het voorwerp uitgemaakt van specifieke besparingsmaatregelen.

Bovendien worden de instellingen van openbaar nut en de andere entiteiten die met de Federale Staat worden geconsolideerd, verzocht gelijksoortige structurele besparingen te realiseren inzake personeelskredieten en werkingskredieten, voor het aandeel van de uitgaven dat door de toegekende dotaties wordt gedekt. De openbare instellingen van

---

¹¹ Een deel van het eigen vermogen van de kredietinstellingen en van de verzekeringsondernemingen zal worden beschouwd als representatief voor het gedeelte van het prudentieel kapitaal waarop een vermindering van de aftrek voor risicokapitaal wordt berekend.

¹² Deze taks moest oorspronkelijk vanaf 2016 worden toegepast. Bij de begrotingscontrole van maart 2015 werd er beslist een deel van de opbrengst van deze taks in 2015 aan te rekenen: de beroepsinkomsten werden toegevoegd aan de maatregel en de voorafbetalingen op deze inkomsten worden voor 2015 toegepast.

sociale zekerheid zijn eveneens onderworpen aan deze structurele besparingen. Specifieke besparingen worden gerealiseerd bij Landsverdediging, ontwikkelingssamenwerking en de NMBS.

Wat betreft het beleid inzake gezondheidszorg geeft de regering de prioriteit aan het behoud van een kwaliteitsvol stelsel dat toegankelijk voor alle burgers is en dat houdbaar is op financieel vlak. De nadruk werd gelegd op de versterking van de efficiëntie van het gezondheidszorgstelsel. De structurele besparingen worden ook verdergezet, in het bijzonder in de sector van de geneesmiddelen.

De gezondheidszorguitgaven worden strikt opgevolgd. De globale begrotingsdoelstelling voor 2015 werd bepaald op basis van de ramingen van het RIZIV van september 2014 waarvan het bedrag van de besparingen die bij de opmaak van de begroting werden beslist, werd afgetrokken. Deze doelstelling ligt lager dan het bedrag dat zou zijn geresulteerd uit de toepassing van de wettelijke groeicnorm van 3%. Vanaf 2016 zal de groeicnorm van de gezondheidszorguitgaven in reële termen tot 1,5% worden teruggebracht. Bijkomende structurele besparingen zullen daarnaast tegen 2018 op de uitgaven worden gerealiseerd, zowel binnen als buiten de norm.

Gezien hun positieve weerslag op de werkgelegenheid dragen de hierboven voorgestelde structurele hervormingen van de arbeidsmarkt en van de pensioenen eveneens bij tot de vermindering van de overheidsuitgaven.

Verschillende sociale uitkeringen worden verhoogd door de welvaartsaanpassing. Het gebruik van de welvaartsenveloppe werd beslist op basis van het advies van de sociale partners. Het is de bedoeling deze uitkeringen op te trekken tot het niveau van de Europese armoedegrens en de werkloosheidsvallen en de inactiviteit weg te werken. In het bijzonder worden de pensioenen, met name de minimumpensioenen, en de ziekte- en invaliditeitsuitkeringen gehervormd. Deze maatregelen versterken de koopkracht van de personen met de meest bescheiden inkomens en dragen zo bij tot het dynamiseren van de vraag en bijgevolg van de economische groei.

Bijlagen

Bijlage 1 : Sectoriële balansen

<i>In % bbp</i>	2014	2015	2016	2017	2018
1. Vorderingenoverschot (+) of tekort (-) ten opzichte van het buitenland	-0,5	0,5	0,6	1,0	1,3
2. Vorderingenoverschot (+) of tekort (-) van de privésector	2,6	3,0	2,5	2,0	1,4
3. Vorderingenoverschot (+) of tekort (-) van de gezamenlijke overheid	-3,2	-2,5	-2,0	-1,0	-0,2
4. Statistische discrepantie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Bijlage 2 : Ramingen inkomsten bij ongewijzigd beleid

	2013	2013	2014	2015	2016	2017
	<i>Niveau (miljoen EUR)</i>	<i>% bbp</i>				
1. Totale ontvangsten bij ongewijzigd beleid	205.527	51,1	50,5	50,2	50,1	50,1

Bijlage 3 : Bedragen uit te sluiten van de uitgavenbenchmark

	2014	2014	2015	2016	2017	2018
	<i>Niveau (miljoen EUR)</i>	<i>% bbp</i>				
1. Uitgaven voor EU-programma's die volledig door inkomsten van EU-fondsen worden gedekt	934	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
2. Cyclische uitgaven voor werkloosheidsuitkeringen	589	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
3+4. Inkomstenstijgingen (discretionair en bij wet)	1.194	0,3	0,4	0,1	0,1	0,1